

Hur är det att vara god man till ensamkommande barn?

*En kvalitativ studie om hur gode män upplever uppdraget som god man till
ensamkommande barn i Sverige*

Författare: Ida Bergström och Laura Ugglå

Handledare: Henrik Fürst

Examinator: Vessela Misheva

Uppsala universitet

Socialpsykologi C

Kandidatuppsats: 15 hp

HT 18

Sammanfattning

Mycket forskning har bedrivits med syfte att förstå ensamkommande barn i relation till gode män, i samband med flykten till ett främmande land. Vad som inte studerats i samma utsträckning är gode män till ensamkommande barn och deras perspektiv på uppdraget som god man. Denna uppsats ämnar därför att studera de gode männens upplevelser av uppdraget som god man till ensamkommande barn. Uppsatsen fokuserar på de gode männens upplevelser av relationen med barnet, kontakten med olika myndigheter, hur de upplever att uppdraget som roll karaktäriseras och hur gode männens motivation till uppdraget påverkas av deras upplevelse av rollen som god man. Förhoppningen med studien är att få en djupare inblick i hur gode män upplever uppdraget som god man till ensamkommande barn, samt öka förståelsen för den som engagerar sig. Vi hoppas även att studien ska öppna upp för diskussion i det svenska samhället kring huruvida godmanskapet, som det är utformat idag, verkligen är lämpligt i bemötandet av ensamkommande barn. Genom kvalitativa intervjuer har 12 informanter med erfarenhet som god man till ensamkommande barn i Sverige delat med sig av berättelser från deras tid som god man. Den insamlade empirin analyserades med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys med syftet att se hur sociologen Johan Asplunds teorier om social responsivitet kunde genomsyra materialet. Dessutom har Arlie Hochschilds och Mikael Allvins teorier använts som ett komplement till Johan Asplunds teorier. Resultatet visar att gode män upplever arbetsuppgifterna inom uppdraget som otydliga, vilket påverkar sociala interaktioner med olika parter inom uppdraget, samt den gode mannens välmående.

Nyckelord: *ensamkommande barn, god man, social responsivitet*

Förord och författarnas tack

Vi har båda på olika sätt varit involverade i arbeten kring ensamkommande barn. Delvis genom församlingsarbete, med den huvudsakliga uppgiften att hjälpa barnen integreras i det svenska samhället, samt genom tidigare arbetslivserfarenhet på HVB-hem för ensamkommande barn. Under processen att välja uppsatsämne studerade vi fältet *ensamkommande barn* och det blev i samma skede tydligt att just rollen som god man för ensamkommande barn var tämligen ouppmärksam. Vi har personer i vår närhet som tidigare varit gode män för ensamkommande barn och vi är dessutom medvetna om rollens signifikans genom tidigare arbetslivserfarenheter. Det framkom att vi saknade en tydlig förförståelse kring uppdraget i sig, vilket skapade ett genuint intresse att studera rollen som god man närmare.

Vi vill rikta ett stort tack till samtliga personer som ställt upp på en intervju! Tack för att ni har tagit er tid att dela med er av berättelser och upplevelser. Utan ert engagemang hade vi inte kunnat genomföra studien. Tack!

Stort tack till vår handledare Henrik Fürst, våra studiekamrater, vänner och familj som har stöttat oss genom uppsatsskrivandet. Tack för att ni gett oss energi i novembermörkret.

Uppsala, januari 2019

Ida Bergström och Laura Uggla

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Uppsatsens disposition	8
2. Tidigare forskning	9
2.1 Motivation till ideellt arbete	9
2.2 Ensamkommande barn	10
2.2.1 Gode män	10
2.2.2 Relationen mellan ensamkommande barn och gode män	11
2.2.3 Gode mäns perspektiv på kontakten med myndigheter	12
2.3 Moralisk stress i arbetet	13
2.4 Emotioner och rollspelande	14
2.5 Utbrändhet	14
2.5.1 Gränslöst arbete i relation till utbrändhet	15
2.6 Sammanfattning tidigare forskning	16
3. Teoretisk och begreppslig referensram	17
3.1 Uppdraget som god man	17
3.2 Ett sociologiskt socialpsykologiskt perspektiv	17
3.3 Asplunds huvudbegrepp	18
3.3.1 Social responsivitet och asocial responslöshet	18
3.3.2 Socialt responsorium och maktutövning	19
3.4 Utbrändhet	19
3.4.1 Asplunds syn på utbrändhet, konkret socialitet och abstrakt socialitet	19
3.4.2 Asplunds syn på feedback i relation till utbrändhet	20
3.4.3 Maslachs orsaker till utbrändhet	21
3.4.4 Allvins syn på gränslöst arbete	21
3.5 Emotionell ansträngning i sin roll på arbetsplatsen	23
4. Metod och material	24
4.1 Etiska överväganden	24
4.2 Urval och begränsning	25
4.3 Datainsamling	26
4.3.1 Att genomföra kvalitativa intervjuer	26

4.3.2 Pilotstudien	27
4.3.3 Huvudstudie	28
4.4 Transkribering och kodning	30
4.5 Tillförlitlighet och generaliserbarhet	32
5. Avgränsningar	34
6. Resultat och analys	35
6.1 Motiverat engagemang	35
6.1.1 Uppdraget	35
6.1.2 Altruism	37
6.2 Emotionell belastning	40
6.2.1 Ensamhet	40
6.2.2 Relation till barnet	43
6.3 Maktlöshet	46
6.3.1 Brist på kontroll	46
6.3.2 Rollövertagande	48
7. Avslutande diskussion	51
7.1 Svar på frågeställningarna	51
7.2 Tidigare forskning i relation till resultatet	52
7.3 Förhoppningar och implikationer om framtida forskning	55
8. Referenslista	56
Bilagor	62
Bilaga 1: Informationsbrev	62
Bilaga 2: Inlägg i forum för gode män och vårdnadshavare	63
Bilaga 3: Intervjuguide	64
Bilaga 4: Transkriberingsguide	65

1. Inledning och bakgrund

År 2015 inträffade den största flykting inströmningen i Europa sedan andra världskriget, långvariga krig drev människor på flykt från Mellanöstern och Afrika. I samband med denna händelse ansökte 35 369 ensamkommande barn asyl i Sverige och året innan, 2014, ansökte 7 045 ensamkommande barn asyl i Sverige (Migrationsverket, 2018). Enligt svensk lagstiftning är ett ensamkommande barn en person som är under 18 år och anländer till ett land utan vårdnadshavare (Lag om mottagande av asylsökande m.fl. [LMA] SFS 1994:137).

För att hjälpa det ensamkommande barnet med sysslor, som en vårdnadshavare traditionellt sett skulle ansvara för, tilldelas barnet en god man. Den gode mannen fungerar som förmyndare och även till viss mån som vårdnadshavare för barnet (Migrationsverket, 2018). Arbetet som god man för ensamkommande barn innebär bland annat att sköta barnets ekonomi, vara med vid asylutredningen på Migrationsverket och möten vid andra myndigheter, samt ta kontakt med skola, tandläkare och sjukvård efter barnets behov (Lag om god man för ensamkommande barn [Lgeb] SFS 2005:429). Att vara god man innebär inte att personen har en försörjningsskyldighet gentemot barnet (Svärd, 2010, s. 5) utan snarare att ansvara för förvaltningen av barnets tillgångar, företräda barnet vid inköp och ansöka om eventuella bidrag (Schéele & Strandberg, 2015, s. 44ff). Enligt regeringens proposition från 2005 bör den gode mannen ha nödvändig kunskap om barns behov av omsorg och kunna bevaka det ensamkommande barnets intresse, samt tillgodose barnets rättsliga, sociala och psykologiska behov under asylutredningen (Mottagande av ensamkommande barn, proposition 2005/06:46). Till skillnad från en biologisk, eller lagligt tilldelad vårdnadshavare som fosterförälder eller adoptivförälder, lever den gode mannen inte tillsammans med barnet. Det är Migrationsverket och kommunen som barnet placeras i som ansvarar för att den asylsökande har mat, kläder och någonstans att bo (Migrationsverket, 2018).

Uppdraget som god man är huvudsakligen ideellt men individen har rätt till ett skäligt arvode för sitt arbete, samt rätt till ersättning för sådana utgifter som krävs för att kunna utföra uppdraget, det vill säga kostnadsersättning (Föräldrabalk [FB] SFS 2018:1288). Arvodet för uppdraget som god man till ett ensamkommande barn kan dock inte jämföras med lön då utbetalningen per månad är cirka 910-1365 kronor, per barn (Uppsala kommun, 2018).

Den gode mannen är en viktig del i Sveriges hantering av ensamkommande barn, Migrationsverket (2018) beskriver den gode mannens uppgifter som en rätt och en skyldighet. Trots detta finns det ingen formell utbildning för för uppdraget. Det finns skillnader mellan kommunerna kring hur de utser och utbildar gode män, vilket innebär att de gode männen inte alltid är tillräckligt

förbereda för att kunna fylla sin funktion som vårdnadshavare (Human Rights Watch, 2016). Gode män får information om uppdraget från överförmyndaren i sin kommun, men det tycks finnas en förväntan att gode män i stor utsträckning ska forma uppdraget själva. Många gode män skaffar sig lämplig kunskap på egen hand, med hjälp av ideella föreningar. Bland gode män finns det en önskan om mer kompetensutveckling inom uppdraget. Enligt en rapport utförd av Rädda Barnen framkommer det att vad som särskilt efterfrågas bland gode män är kunskap om asylutredningen och fördjupade kunskaper om länderna som barnen kommer från (Swärd, 2010, s. 13). Den som utses till god man eller förvaltare bör vara “erfaren, rättrådig och i övrigt lämplig”, vad det innebär avgörs från fall till fall av överförmyndarnämnden inom varje kommun (RSF, 2018). Överförmyndarnämndens uppgift i ärenden om ensamkommande barn är att utse, utbilda och kontrollera att gode män sköter sitt jobb korrekt, med syftet att omyndiga barn som inte kan ta hand om sig själva inte ska missgynnas rättsligt eller ekonomiskt (Sveriges kommuner och landsting, 2018).

Enligt Rädda Barnen finns det ett behov att omdefiniera uppdraget som god man, så att det blir tydligt för alla som engagerar sig hur de ska förhålla sig till uppdraget. De anser att det är av yttersta vikt att alla kommuner använder sig av ett gemensamt system för utbildning, fortbildning och handledning. De önskar även att kommunerna går samman och formulerar gemensamma kriterier för vem som är lämplig att bli god man, samt att samtliga gode män utgår från ett gemensamt dokument som uppdragsbeskrivning (Swärd, 2010, s. 3).

Det syns ett mönster av att den gode mannens upplevelser av uppdraget som god man förbises, då forskarnas fokus i hög grad riktas på ensamkommande barn och deras problematik (Beckman & Finnborg, 2018, Fritzon, 2018, Hansson, 2015). Det tycks finnas en påfrestande situation hos gode män, vilket är varför vi genom studien vill få en bredare förståelse kring hur gode män själva upplever uppdraget som god man till ensamkommande barn.

1.1 Syfte och frågeställningar

I samband med flyktingkrisen har det studerats mycket kring ensamkommande barn och deras upplevelser i relation till den gode mannen, medan den gode mannens perspektiv på och upplevelser av uppdraget inte har studerats i samma utsträckning. Denna uppsats avser därför att studera uppdraget som god man till ensamkommande barn, ur gode mannens perspektiv. Uppsatsen kommer att fokusera på de gode männens motivation till uppdraget och deras upplevelser av rollen som god man. *Hur upplever gode män sin roll inom uppdraget och vad motiverar dem?* Syftet ämnas att besvaras genom följande tre empiriska frågor:

- Hur upplever gode män relationen med barnet och kontakten med olika myndigheter?
- Hur upplever gode män att uppdraget som roll karaktäriseras?
- Hur påverkar de gode männens motivation till uppdraget deras upplevelse av rollen som god man?

1.2 Uppsatsens disposition

För att besvara forskningsfrågan ägnas kommande kapitel åt tidigare forskning som inledningsvis berör rapporter om motivationen till ideellt arbete samt studier kring ensamkommande barn och deras mående under asylutredningen. Därefter presenteras en offentlig utredning av staten som tydliggör avsaknaden av forskning om gode mäns perspektiv på uppdraget, följt av artiklar som diskuterar den uppfattade relationen mellan gode män och ensamkommande barn. En studie med fokus på gode mäns perspektiv på kontakten med olika myndigheter presenteras, följt av ett stycke som redogör för tidigare forskning om moralisk stress i arbetet, som leder oss in på utmattningssyndrom, gränslöst arbete och Christina Maslachs sex orsaker till utbrändhet.

Nästkommande kapitel belyser teoretisk och begreppslig referensram med Johan Asplund och hans nyckelbegrepp, social responsivitet, i fokus. Kapitlet redogör även kortfattat för Arlie Hochschilds och Mikael Allvins teorier som anses centrala för studien. Asplunds, Hochschilds och Allvins teorier kommer att användas vid analys av uppsatsens resultat för att få en djupare förståelse kring rollen som god man. Därefter redovisas ett metodkapitel som beskriver studiens tillvägagångssätt. Några punkter som berörs är material, etik, pilotstudien, kodning, validitet och reliabilitet. Vidare presenteras ett kort kapitel om avgränsningar, studiens resultat efter bearbetning av intervjuerna och därefter en avslutande diskussion.

2. Tidigare forskning

Efter flyktingkrisen 2015 har ensamkommande barns upplevelser studerats i relation till den gode mannen medan de gode männens perspektiv på uppdraget som god man inte uppmärksammats i samma grad. Vår avsikt blir därmed studera de gode männens perspektiv på och upplevelser av uppdraget som god man, med förhoppning att kunna bidra till forskningsluckan inom ämnet.

Inledningsvis presenteras tidigare forskning som berör motivation till ideellt arbete. Därefter presenteras tidigare forskning som berör ensamkommande barn, vilket leder oss in på avsaknaden av forskning kring gode mäns perspektiv på uppdraget. En kort introduktion till moralisk stress och altruism leder oss vidare in på emotioner och rollspelande. Avslutningsvis redogör kapitlet för några studier kring utmattningssyndrom och vad som orsakar fenomenet utbrändhet. Artiklarna och rapporterna i kapitlet är väl utvalda för att ge läsaren en helhetsbild av forskningsläget kring ämnet gode män för ensamkommande barn.

2.1 Motivation till ideellt arbete

Vad driver en individ att hjälpa någon annan, altruism eller egennytta? Det är många forskare inom det psykologiska och sociologiska fältet som avsett att besvara den frågan genom att studera ideellt arbete. För att studera om individens motivation till ideellt arbete påverkar personens välmående och upplevelser av arbetet utfördes en kvalitativ enkätstudie bland 4 000 volontärarbetare i Australien (Stukas, Hoye, Nicholson, Brown, Aisbett, 2014, s. 113). Forskarnas hypotes var att altruistiska motiv till ideellt arbete hade en starkare korrelation med välmående, än en egennyttig motivation, samt att de med altruistiska motiv hade en mer positiv inställning till sin tid som volontärer än de med egennyttiga motiv (Stukas et al., 2014, s. 115). Vid analys av insamlat material framkom det att arbetarna som engagerat sig av altruistiska motiv motiverades av en samhällsfokuserad värdegrund och möjligheten att lära sig mer om andra människor. Studiens hypotes tycktes även vara riktig då de med altruistiska motiv visade en högre korrelation till uppskattning av arbetet. Resultatet visade även att personerna med altruistiska motiv hade ett starkare förtroende, samt upplevde ett större stöd från den ideella organisationen. De som uppgav egennyttiga motiv till ideellt arbete, såsom distraktion från personliga problem eller avancemang inom karriären, hade en lägre korrelation med upplevt välmående, samt en mindre positiv inställning till det ideella arbetet och organisationen (Stukas et al., 2014, s. 128f).

I studien *Personality and motivational antecedents of activism and civic engagement* (2010) framkommer det att individer med altruistiska motivationsfaktorer är mer troliga att engagera sig

ideellt inom AIDS-aktivism, samt andra samhällsengagemang, än personer med en egennyttiga motivationsfaktorer (Omoto, Snyder, Hackett, 2010, s. 1703ff). Dock visar en tidigare studie, av Omoto och Snyder från 1995, att de med egennyttig motivation till ideellt engagemang inom AIDS-aktivism var mer troliga att fortsätta sitt arbete en längre tid, än de med altruistiska motivationsfaktorer. Forskarna menar att detta beror på att den altruistiska motivationen är svårare att upprätthålla i längden, då den inte ger samma personliga ersättning för individen. Forskarna menar att obalansen mellan utfört arbete och personlig belöning blir slitsam för individer inom ideella arbeten, som senare leder till en emotionell påfrestning (Omoto & Snyder, 1995, s. 671).

2.2 Ensamkommande barn

Efter mottagandet av ensamkommande barn under 2015 gjorde Socialstyrelsen en studie för att undersöka barnens behov och hälsa. Forskningen visade att det fanns ett stort vårdbehov hos barnen, vilket främst berörde posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), sömnsvårigheter och självskadebeteenden. Behovet av stöd i vardagen och rutiner gällande mat, sömn och aktiviteter ansågs vara enormt, vilket i sin tur bidrog till psykisk ohälsa och en större efterfrågan på psykisk vård (Socialstyrelsen, 2016, s. 29). Rapporten *Att söka skydd- ensamkommande barn i Sverige* (2016) av Lydia Gall kritiserar Sveriges behandling av asylsökande. Några aspekter som nämns är: för långa väntetider innan asylbehandling, brist på gode män och en avsaknad av psykologiskt stöd till de barn som lider av PTSD (Gall, 2016). I artikeln *Unaccompanied refugee children and adolescents: The glaring contrast between a legal and a psychological perspective* (2008) av Ilse Derluyn och Eric Broekaert framkommer det att ensamkommande barn i större utsträckning har ett sämre välbefinnande och sämre emotionellt välmående än de barn som anländer tillsammans med närstående. Närmare bestämt mellan 19-54 procent av asylsökande barn lider av PTSD (Fernandez, Gonzalez, 2015). Om ensamkommande barn påvisar sådana symtom, alternativt tecken på annan ohälsa, är det den gode mannens ansvar att söka lämplig vård (Lindberg och Hjern, 2000).

2.2.1 Gode män

År 2002 gav regeringen en särskild utredare uppdraget att se över de stödformer som erbjuds inom Föräldrabalken, samt att rekommendera möjliga åtgärder för att förbättra utbudet på kvalificerade och lämpliga gode män och förvaltare (SOU, 2013, s. 67). Utredaren ansåg att det fanns ytterligare behov att skydda barnet och lade fram ett förslag om en lagstiftning (SOU, 2003, s. 51) som utvecklar den gode mannens befogenheter. Från att främst röra barnets ekonomiska angelägenheter till att god man ska agera i såväl förmyndares som vårdnadshavares ställe med förhoppning om att

den gode mannen skulle agera och fatta beslut i samtliga frågor som rör det ensamkommande barnet (SOU, 2013, s. 83ff).

2012 tillkallade regeringen en ny utredning gällande uppgiften, att föreslå åtgärder som ger bättre förutsättningar för gode män och förvaltare (dir. 2012:16), senare kallad *Vissa frågor om gode män och förvaltare* (SOU, 2013, s. 27). Enligt Föräldrabalken är överförmyndaren bunden till sekretess för individens personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte kan garanteras att uppgiften kan delas utan någon som helst negativ påverkan på individen. Någon motsvarande sekretessbestämmelse finns inte i lagen om god man för ensamkommande barn (SOU, 2013, s. 271). Utredningen tog fram förslaget att lagföra sekretess för gode män, med bedömningen att "barnets krav på skydd för personliga eller ekonomiska förhållanden väger tyngre än allmänhetens behov av att få tillgång till uppgifter om barnet" (SOU, 2013, s. 200).

Rapporten ger även förslag på åtgärder som kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för gode män och förvaltare inom ramen för nuvarande ordning (SOU, 2013, s. 223). Ett av förslagen var en uppmaning till effektivisering av överförmyndarnämndens ekonomiska ersättningar till förvaltare och gode män. Det finns även ett behov att definiera vilka uppgifter som ingår i uppdraget som god man för ensamkommande barn. Utredaren medgav att en sådan precisering kan vara problematisk och föreslog att länsstyrelsen skulle öka utbildningen för överförmyndare, gode män och förvaltare. Högre utbildning och kunskapsnivå ger gode män och förvaltare bättre förutsättningar att utöva sina uppdrag. Överförmyndaren blir dessutom mer kvalificerade att anställa lämpliga ställföreträdare (SOU, 2013, s. 24).

2.2.2 Relationen mellan ensamkommande barn och gode män

I rapporten *Oklart uppdrag: Om rollen som god man för ensamkommande flyktingbarn* (2010) av Susann Swärd framgår det att den gode mannens uppgifter är att bevaka barnets intressen både privat och under asylutredningen samt tillgodose barnets bästa i alla beslut. Det nuvarande systemet för gode män ger inte några garantier för att detta sker, eller fungerar (Swärd, 2010, s. 3). I och med otydliga regler om vad uppdraget som god man innebär uppstår skillnader i hur mycket tid och energi den gode mannen lägger på barnet (Freij, 2014, s. 15). Swärd har lyssnat på barn som säger att de träffar sin gode man fler gånger i veckan medan andra barn berättat att de träffar sin gode man någon enstaka gång i månaden. En del barn får hjälp med skolarbetet, andra inte. Några av barnen berättar att det är som att de fått en ny förälder, medan andra barn menar att deras god man enbart dyker upp på möten med myndigheter (Swärd, 2010, s. 3).

Ulrika Wernesjö redogör för hur det publika och politiska intresset för ensamkommande barn har ökat efter millenniumskiftet. En av anledningarna till det ökade intresset tycks vara att avslöjanden om Sveriges brister inom mottagandet och omhändertagande av ensamkommande barn offentliggjorts (Wernesjö, 2014, s. 9).

2.2.3 Gode mäns perspektiv på kontakten med myndigheter

Lars Erik Lauritz rapport *Avvisningar och utvisningar av ensamkommande flyktingbarn: Om effektivitet, värdighet och barnens bästa från tjänstemäns och gode mäns perspektiv* (2014) studerar gode mäns perspektiv när det kommer till kontakt med olika myndigheter och yrkesgrupper. Studien fokuserar på poliser, socialsekreterare, personal på HVB-hem, tjänstemän på Migrationsverket och gode män (Lauritz, 2014, s. 2).

Resultatet av studien visar att intervjuade poliser och tjänstemän på Migrationsverket anser att det går att kombinera effektivitet och värdighet vid utvisningar (Lauritz, 2014, s. 57) medan gode män tydligt har principiella invändningar till hur barnets återvändande går till (Lauritz, 2014, s. 29). Många gode män berättar att de har kontakt med barn som utsätts för misshandel och övergrepp i sitt hemland (Lauritz, 2014, s. 57) och uttrycker känslan av frustration och hjälplöshet när barnet får ett negativt besked gällande utvisning (Lauritz, 2014, s. 34).

Studien visar på att det finns stora skillnader i hur aktörerna uppfattar att deras samverkan fungerar. I överlag uttrycker poliser och tjänstemän på Migrationsverket en nöjdhet med samverkan mellan de två myndigheterna, samt tycks ha lätt att förstå varandras roller och perspektiv. HVB-personal, socialsekreterare och gode män anser att samverkan mellan alla aktörerna behöver utvecklas, men betonar att de har lättare att förstå varandras roller snarare än polisen och Migrationsverkets (Lauritz, 2014, s. 59f). Generellt beskriver samtliga intervjupersoner att det finns en brist på tillit mellan de olika aktörerna, många berättar att de känner sig ensamma i sitt uppdrag (Lauritz, 2014, s. 61).

Intervjupersonerna uppgav att det finns situationer när de valt att inte samverka med den andra aktören och att de ibland handlat för att aktivt motarbeta andra aktörers arbete. Samverkan mellan gode män och polisen tycks vara ytterst problematisk då gode män som intervjuades uppgav att de känner sig tvingade att samarbeta med polisen. Ett motstånd till samverkan upplevdes framförallt i polisens sökande efter barn som skulle utvisas (Lauritz, 2014, s. 22). Även poliser nämner en upplevelse av svårigheter i samverkan med gode män. Ibland väljer polisen att inte informera gode män att de är på väg för att hämta barnet då det finns en oro att gode män ska informera barnen, som då i sin tur väljer att gömma sig (Lauritz, 2014, s. 28).

2.3 Moralisk stress i arbetet

För gode män kan känslan av maktlöshet eller orättvisa infinna sig när barnet som de har vårdnaden över blir utvisad eller får ett negativt besked (Lauritz, 2014 s. 34). Därför har tidigare forskning om moralisk stress ansetts vara relevant för denna studie. Moralisk stress är ett förhållandevis nytt begrepp, med ursprung inom sjukvården. I boken *Moralisk stress och ledarskap* (Kallenberg, Larsson, Nilsson & Hyllengren, 2016, s. 5) förs argumentet att moralisk stress uppkommer då individen känner att den är tvingad att följa regler som går emot hens personliga moral. Det uppstår en dissonans mellan personens egna moraliska ideal och uppfattningen om vad organisationen kräver av sina anställda. Moralisk stress är en samlingsbenämning som täcker olika former av etiska dilemman och kan delas upp i två underbegrepp (Kallenberg et al., 2016, s. 94ff). Moral stress beskrivs som när individen är medveten om att det finns motstridiga handlingsalternativ, vilket inte nödvändigtvis behöver ge negativa konsekvenser. Moral distress är ett snävare begrepp som menar att negativa emotioner och psykologiska reaktioner uppstår när individen känner sig tvingad att utföra handlingar som går emot hens personliga moral. Forskningen visar att en individ som under en förlängd tid av ”moral distress” ackumulerar stress, vilket kan leda till emotionell utmattning och utbrändhet (Kallenberg et al., 2016, s. 9ff).

Moralisk distress används som begrepp i en omfattande studie kring hur sjuksköterskor upplever stress i sitt arbete (Corley, 2002, s. 636). Sjuksköterskans främsta arbetsuppgift är att skydda och förse patienten med aktuell vård. När sjuksköterskan hindras från att göra detta, då det går emot vad som är bäst för sjukhuset, läkaren eller samhället som en enhet, skapas moralisk distress. Sjuksköterskan kan också uppleva moralisk distress då hens arbete hindras på grund av andra sjuksköterskor, personalbrist, otillräcklig utbildning samt bristande kontroll från överordnade (Corley, 2002, s. 637f). Studien visar hur 33 procent av tillfrågade sjuksköterskor upplever en moralisk stress vid rollkonflikter med annan personal, exempelvis läkare. Vid sådana tillfällen upplever sjuksköterskorna att sjukhusets policy för konfliktresolution inte är tillräckliga. Många beskriver att dessa typer av konflikter är omöjliga att lösa på grund av bristande etikregler och en ovilja bland cheferna att ta en sjuksköterskas parti över en läkares (Corley, 2002, s. 641).

För att en sjuksköterska ska uppleva moralisk stress måste hen först känna en medkänsla med sina patienter. Forskning kring känslornas historiska karaktär har vuxit sig stark under senare år, en viktig aspekt inom detta kunskapsområde är frågan huruvida människan är utrustad med en uppsättning känslor som är konstanta, eller föränderliga? Inom flera vetenskapsgrenar hävdas det även att empati är ett neurologiskt faktum (Sandén & Östlund, 2010, s. 595). Enligt biologer och samhällsvetare är altruism något gåtfullt, då egennyttigt agerande framstår som mycket mera

begripligt ur ett evolutionärt perspektiv (Sandén & Östlund, 2010, s. 596). Evolutionsbiologen William Hamilton menar dock att altruism är något genetiskt (1964, s. 1ff). Även etnologen Åke Daun hävdar att det ligger i människans biologiska disposition att agera altruistiskt genom medkänsla, även över kulturgränser (Daun & Norebrink, 2009).

2.4 Emotioner och rollspelande

I avhandlingen *Emotioner i arbete* (2008) studerar Eva Olsson vårdpersonalens arbetsmiljö och förhållande till arbetsrollen. Studien visar att intervjupersonerna tycker om sitt jobb väldigt mycket, att jobbet förknippas med glädje och stolthet i att känna att de i sin arbetsroll kan åstadkomma något som är av betydelse. Samtidigt som det finns stunder då arbetet känns tungt (Olsson, 2008, s. 143). Arbetet visar sig vara påfrestande när exempelvis kollegorna inte motsvarar de förväntningar de har eller när de arbetar för mycket men ändå inte får känslan av att de gör ett tillfredsställande jobb. Vid sådana situationer berättar intervjupersonerna hur deras äkta känslor trycks undan och att de känner sig tvingade in i ett skådespel av hur deras arbetsroll borde vara (Olsson, 2008, s. 127f). Vidare diskuterar Olsson begreppet härbärgeringsarbete och definierar det som en arbetsroll där tystnadsplikt och hantering av andras känslor är centralt. De som utsätts för dessa arbetsroller är vanligen terapeuter, psykologer, kuratorer, socialsekreterare eller behandlingsassistenter, vars arbetsuppgifter till stor del består av att ta emot och lyssna till människors svåra upplevelser i livet (Olsson, 2008, s. 163). Olsson menar att fenomenet härbärgering kan ses som en terapeutisk egenskap, ett instrument i terapeutisk behandling men även som ett arbetsmiljöproblem. Härbärgering av andras känslor inom en professionell roll kan leda till en psykisk belastning då arbetsrollen innefattar en emotionell begränsning av individens egna känslor, som kan vara svår att kontrollera. En terapeut måste inom sin arbetsroll känna tillräckligt med empati för att kunna förstå sin patient, men samtidigt hålla en distans till rollen för att själv inte påverkas av sin patients känslor (Olsson, 2008, s. 162).

2.5 Utbrändhet

Utbrändhet, eller utmattningssyndrom som det också kallas, drabbar personer som under en längre period haft obalans mellan stress och återhämtning. Källan till stress kan antingen vara arbetsrelaterad eller ha att göra med påfrestningar i privatlivet, exempelvis dödsfall. Hur lång tid det tar för symptom att utvecklas är olika från person till person, men majoriteten upplever både fysiska som psykiska besvär. Det kan handla om brist på energi, svårigheter att sova, tarmbesvär, ångest,

koncentrationsbesvär och depression. Diagnosen ställs hos någon som upplevt symptom längre än ett halvår. Återhämtningstiden är individuell men tar för somliga lång tid (1177 Vårdguiden, 2017). Redan i slutet av 1990-talet belystes utbrändhet som ett social problem i Sverige då fenomenet skapade konsekvenser för samhällsekonomin och den drabbade, enskilda individen. Kopplingen mellan arbetslivet och stressrelaterade besvär, såsom utbrändhet, märktes bland annat genom ökningen av arbetsskadeanmälningar, med sociala och organisatoriska faktorer som angiven orsak. Under de första åren av 2000-talet bestod en fjärdedel av de anmälda arbetssjukdomarna av fall förankrade i utbrändhet (Petersson, 2012, s. 211).

2.5.1 Gränslöst arbete i relation till utbrändhet

Christin Mellner, arbetslivsforskare och doktor i psykologi, citeras i *Gränslösa arbeten kräver självstyre och tydlighet* (2013) om hennes syn på utbrändhet. Mellner menar att stress och depressionsrelaterade diagnoser har bidragit till en ökning av sjukskrivningar i dagens samhälle. Mellner har studerat akademiker och ser en stor osäkerhet inför oklara eller orimliga krav på arbetsbördan från arbetsgivare. Akademikerna hon har studerat upplever ett ständigt krav på att vara nåbar och att en ständig uppkoppling till chefer och kollegor luckrar upp gränsen mellan arbete och fritid. För att minska den anställdes risk för utbrändhet menar Mellner att kommunikationen mellan ledning och anställda måste definieras tydligare. Chefer måste spela en mer aktiv roll i att sätta gränser för sina anställda, definiera mål, avväga arbetsbelastningen i förhållande till individen, samt införa riktlinjer för en rimlig tillgänglighet (Wedin, 2013). Fenomenet utbrändhet har även studerats inom läkaryrket, Niku K Thomas, internmedicinare och specialist på hjärt- och kärlsjukdomar, menar att utbrändhet bland ST-läkare är ett omfattande problem. Tidspress och för tung arbetsbörda tillsammans med känslor av osäkerhet inför framtiden tycks påverka ST-läkarnas balans mellan hemliv och arbetsliv, vilket leder till emotionell utmattning och utbrändhet (Thomas, 2004).

Mellner och Thomas studier om utbrändhet inom respektive fält har tydliga likheter med Christina Maslachs syn på fenomenet utbrändhet. Maslach är en amerikansk professor i socialpsykologi som har gjort omfattande studier inom utbrändhet, och vad som förorsakar fenomenet. Hon anser att gränssättningar inom arbetsuppgifter är essentiellt för att motstrida utbrändhet. I boken *Sanningen om utbrändhet; Hur jobbet förorsakar personlig stress och vad man kan göra åt det* redogör Maslach, med hjälp av affärspsykologen Michael P. Leiter, om sitt arbete inom arbetsrelaterad utbrändhet. Deras forskning visar att utbrändhet inte uppstår på grund av något i individens karaktär utan att det bygger på ett arbetsmiljöproblem (Maslach & Leiter, 1999, s. 53). Enligt Maslach kan fenomenet utbrändhet kan ledas tillbaka till sex anledningar: arbetsmängd, brist

på kontroll, otillräcklig erkänsla och ersättning, gemenskapens sammanbrott, avsaknad av rättvisa och motstridiga värderingar (Maslach & Leiter, 1999, s. 58ff). Resultaten av utbrändhet leder i sin tur till en känsla av urholkning av engagemang i arbetet och en urholkning av känslorna. Individen som till en början var full med energi och uppfattade arbetsuppgifterna som meningsfulla, känner sig istället utmattad, cynisk och otillräcklig (Maslach & Leiter, 1999, s. 39f). Enligt Maslach kan överbelastning från ett lönearbete jämföras med ideellt arbete, då det för individen kan frambringa samma känsla av otillräcklighet, att det alltid finns mer att göra. Maslach menar att känslan av maktlöshet inom ideellt arbete kan leda till cynism och en ovilja att fortsätta sitt åtagande (Hero Round Table, 2016).

2.6 Sammanfattning tidigare forskning

Tidigare forskning visar att uppdraget som god man stundvis är otydligt. Regerings beställda utredningar har kommit fram till att överförmyndarnämnden, vars uppgift är att se över arbetet för gode män, är bristfällig. Gode män har själva tolkat uppdragets omfattning, vilket har lett till diskrepanser i utförandet av arbetet, och förhållandet mellan gode män och ensamkommande barn. I en studie uppgav gode män en känsla av maktlöshet när barnet, som de var förmyndare åt, fick avslag. Studier har visat att moralisk stress, otydliga arbetsuppgifter och rollkonflikter inom avlönat eller ideellt arbete kan påverka individens välmående och inställning till arbetet negativt. Denna studie avser att studera om oklarheterna inom uppdraget som god man leder till att individen själv har svårt att uppskatta sin prestation som tillräcklig, samt huruvida detta påverkar den gode mannens välmående och känslor inför uppdraget.

3. Teoretisk och begreppslig referensram

Uppsatsen tar sin utgångspunkt i ett sociologiskt socialpsykologiskt perspektiv med begrepp som anses centrala för att ge en djupare förståelse kring uppdraget som god man till ensamkommande barn. Socialpsykologen Johan Asplunds böcker *Det sociala livets elementära former* (2010) och *Om hälsningsceremonier, mikromakt och asocial pratsamhet* (1998) ligger till grund för uppsatsens teoretiska referensram, och då särskilt hans syn på begreppet social responsivitet.

Inledningsvis återges en kort sammanfattning om vad uppdraget som god man innebär för att skapa en argumentation om varför sociologiskt socialpsykologiskt perspektiv är centralt för uppsatsen. Därefter presenteras Asplunds huvudbegrepp som utgör en stor del av studien. Maslachs och Allvins perspektiv på stress och utbrändhet presenteras, i relation till Asplunds syn på utbrändhet. Slutligen redogör kapitlet för Hochschilds teorier om emotioner och arbete.

3.1 Uppdraget som god man

Uppdraget som god man för ensamkommande barn involverar kontakt med flera olika parter såsom advokater, socialsekreterare och lärare (Migrationsverket, 2018). Kontakten mellan gode män och aktuella parter förutsätter en fungerande interaktion för att uppdraget ska kunna fortgå. Uppdraget som god man innebär att företräda barnet i både vårdnadshavarens och förmyndarens ställe, vilket betyder att den gode mannen har både en rättighet och en skyldighet att ta beslut i alla frågor som rör barnets angelägenheter, såväl personliga som ekonomiska och rättsliga (SKL, 2018). Konkreta arbetsuppgifter som ingår i rollen som god man är exempelvis att delta under utvecklingssamtal i skolan, företräda barnet om det utsätts för brott samt meddela överförmyndaren om barnet flyttar (SKL, 2018). Trots att interaktionen är väsentlig inom uppdraget förekommer det situationer då kontakten med inblandade parter brister, men även situationer då kontakten fungerar bra.

3.2 Ett sociologiskt socialpsykologiskt perspektiv

Uppsatsen syftar till att studera gode mäns perspektiv på uppdraget som god man med fokus på individens personliga erfarenheter och upplevelser. Det vore orimligt att argumentera för att ämnet *god man till ensamkommande barn* endast kan förstås genom ett socialpsykologiskt perspektiv, denna studies frågeställningar kan med hög sannolikhet besvaras på ett relevant sätt genom en mängd olika forskningsperspektiv. Eftersom vår förståelse av godmanskapet är att rollen bygger på sociala interaktioner med flera parter anser vi att ett sociologiskt socialpsykologiskt perspektiv blir centralt. Genom att analysera det insamlade intervjumaterialet i relation till Asplunds teorier om

människans socialitet och responsivitet hoppas vi kunna ge en djupare förståelse inom innehavandet av rollen som god man, som skulle ha missats vid applicering av andra forskningsperspektiv.

3.3 Asplunds huvudbegrepp

3.3.1 Social responsivitet och asocial responslöshet

Social responsivitet beskriver den sociala process genom vilken två, eller flera individer samspelar med varandra. Genom växelverkande stimuli och respons, handling och mothandling, interagerar parterna med varandra. Den ena partens beteende genererar ett äkta gensvar hos den andre, och vice versa (Asplund, 2010, s. 11ff). Asplund liknar denna process till ett primitivt språk och menar att ur ett socialpsykologiskt perspektiv kan den sociala responsiviteten, det vill säga individens förmåga att ömsesidigt förstå och som svar göra sig förstådd, förklara hur människan utvecklade språket (2010, s. 14). Asplund lånar Meads begrepp rollövertagande för att förklara ett skeende inom den sociala responsiviteten. Individen kan genom att sätta sig in i motpartens sits, föregripa den andra personens gensvar innan det skett, och respondera på en handling som inte har ägt rum ännu (Asplund, 2010, s. 12f).

Inom social responsivitet är improvisation essentiellt, då fenomenet inte är en maskin som kommer fungera likadant oberoende av situation och dess omständigheter. Responsivitetens rörelsemönstret är oförutsägbart och stimuli och respons kan inte liknas orsak och verkan, utan formar varandra och tilldelar varandra mening (Asplund, 2010, s. 17, s. 35). Därför kan sociala samspel som är kontrollerade och formaliserade inte längre betraktas som social responsivitet. Ett beteende som följer ett protokoll, som de förbestämda handlingsmönstren inom en rättsprocess, är inte längre social responsivitet (Asplund, 2010, s. 16f).

Begreppet social responsivitet har en motsats som Asplund kallar för asocial responslöshet. Att besitta asocial responslöshet innebär att individen, inför en viss person eller situation, förlorat sin spontana svarsbenägenhet. Asplund beskriver att den asociala responslösheten inte är naturlig på samma sätt som den sociala responsiviteten, då människan är en responsiv varelse med benägenhet att svara på stimuli (Asplund, 2010, s. 33f). Den asociala responslösheten är i själva verket uppbyggd under en längre tids inbördes känslor. Exempelvis under en längre konflikt kan individen komma att förlora sin sociala responsivitet till sin motpart. Istället för den fientlighet individen tidigare känt känner den nu ingenting annat än likgiltighet. Genom den asociala responslösheten har den andre för individen gått från en någon, till ett ting (Asplund, 1998, s. 16ff).

3.3.2 Socialt responsorium och maktutövning

Den sociala responsiviteten förgrenar sig i olika riktningar och för att beskriva en av dem har Asplund lånat det musikaliska begreppet responsorium, vilket han ger en ny socialpsykologisk mening. När den sociala responsiviteten är renodlad och allenarådande, det vill säga, helt dominerande, infinner sig ett responsorium (Asplund, 1998, s. 11). Asplund definierar responsorium som en situation eller händelse med ett mångtydigt och invändigt förhållande mellan stimuli och responser (2010, s. 52). Ett responsorium innefattar normalt minst två personer och har en omedelbar karaktär, vid ett stimulus kommer alltid ett direkt svar (Asplund, 2010, s. 52). Responsorium blir tydligt vid ett telefonsamtal då personerna visar social responsivitet till varandra och en tillfällig asocial responslöshet mot sin omgivning (Asplund, 1998, s. 11ff). "Så snart vi vänder oss till någonting, vänder vi oss från allting annat. Ju mera uppslukade vi är av en viss sak, desto mera blinda och döva är vi för resten av världen" (Asplund, 2010, s. 13). Som tidigare nämnt är den sociala responsiviteten informell, utan uppgjorda regler. Om situationen trots allt innefattar en typ av regler kännetecknar ett responsorium att dessa frångås (Asplund, 2010, s. 52).

Den vanligaste typen av responsorium är hälsningsceremonier, två eller flera individer ser varandra och utbyter ett tecken på igenkänning. Denna typ av responsorium är så befästa i individens socialitet att de tycks ske omedvetet. När responsorium störs eller uteblir, en obesvarad hälsning, kan det skapa en känsla av obehag hos individen tills beteendet har korrigerats och hälsningen blivit besvarad (Asplund, 1998, s. 12f). Asplund beskriver känslan av en utebliven respons som att känna sig förnekad rollen som en fullvärdig medlem av samhället, individens behov att bli "sedd" är elementär (1998, s. 14). Asplund menar att det finns flera typer av maktutövande, men att i sin utform sker det öga mot öga, av individuella aktörer. Att medvetet undanhålla sin respons inom ett responsorium är ett typ av maktutövande (Asplund, 1998, s. 14, s. 23). Den mest elementära maktutövningen sker aldrig genom ombud; om en medlare behöver bli indragen i interaktionen går vi ifrån det mest elementära. Vad som karakteriserar den elementära makten är att den blir utagerad i konkreta situationer. Konsekvenserna från dessa situationer hör inte till den elementära maktutövningen (Asplund, 1998, s. 14f).

3.4 Utbrändhet

3.4.1 Asplunds syn på utbrändhet, konkret socialitet och abstrakt socialitet

Under tidigare forskning presenteras Maslachs sex orsaker till utbrändhet och hennes beskrivning kring hur ideellt arbete kan likställas avlönat arbete då hon menar att det också kan leda till utbrändhet. Asplund definierar inte i vilken form arbete, avlönat eller ideellt, kan leda till

utbrändhet. I hans bok *Det sociala livets elementära former* (2010) lägger han istället fram sin kritik mot Maslachs orsaker till utbrändhet. Den största anmärkning är att han inte håller med om att samtliga av Maslachs informanter kan diagnostiseras som utbrända. Maslach ger i sin bok exempel på människor som inom sitt arbete upplever sig ha förlorat kontrollen av sina känslor i starka raseriutbrott, hon menar att sådana starka negativa känslor är tecken på utbrändhet. Asplund uttrycker att när en individ lider av utbrändhet upplever den ett totalt känslöbortfall, och är inte uppfylld av negativa känslor, som Maslach säger. Individens känner varken negativa eller positiva emotioner och finner sig likgiltig inför sin omgivning (Asplund, 2010, s. 140ff). För att vidare förstå Asplunds syn på utbrändhet måste två huvudbegrepp förklaras: konkret socialitet och abstrakt socialitet.

Asplund anser att individens identitet kan delas upp i två plan, den konkreta socialiteten som beskrivs som en individ av kött och blod, och den abstrakta socialiteten, en snickare, make, konsument. De två identiteterna kan upplevas mer eller mindre påtagligt i olika situationer, men agerar inte växelvis utan existerar i symbios genom livet (Asplund, 2010, s. 171). Inom den sociala responsiviteten är den abstrakta socialiteten abstrakt, responsen är ospecifik utan förankring och saknar mål. Inom abstrakt responsivitet har interaktionen inget syfte och handlar inte om någonting annat än sig självt (Asplund, 2010, s. 171f). Asplund menar att den abstrakta samhällsvarelser kan varken "älska eller älskas, hata eller hatas" (2010, s. 172). Inom den konkreta socialiteten är den sociala responsiviteten konkret, där upplever individen emotioner. I konkret responsivitet responderar aktörerna inom en målinriktad process som fortgår tills målet uppfylls, då den byts ut mot en likvärdig process. Den konkreta responsiviteten samverkar med emotioner och individens känslor, liksom responser, med ett bestämt ursprung utanför individen. Asplund anser därför att Maslachs beskrivning av känslor som ett inre förråd som kan ta slut är missledande. Istället menar han att känslor och responser är i princip obegränsade då de "försörjs utifrån", genom den konkreta sociala process som individen befinner sig i.

3.4.2 Asplunds syn på feedback i relation till utbrändhet

Även om inte känslor kan "ta slut" finns en fysisk och psykisk begränsning, en konkret social aktivitet som är uttalad och ihållande monoton, som riskerar att trötta ut individen tills den når asocial responslöshet. Asplunds exempel på en monoton konkret social aktivitet som kan leda till asocial responslöshet är arbetet i en gruva. Denna typ av asocial responslöshet kan upphävas genom att införa variation inom den sociala aktiviteten. Asocial responslöshet som leder till utbrändhet sker endast inom den abstrakta socialiteten och kan inte hävas på samma sätt då det inte finns några

konkreta aktiviteter att omorganisera (Asplund, 1987, s. 172f, s. 152). Asplund menar att utbrändhet inte utvecklas på grund av arbetsbörda utan beror uteslutande på mellanmännsliga förhållanden. Maslach beskriver att det är bristen på positiv feedback, återkoppling, som leder till utbrändhet, medan Asplund menar att det snarare är den totala bristen på feedback som är skadlig, då den avbryter den sociala responsiviteten. Feedback för utfört arbete, även negativt sådant, ger tillfälle att respondera och den sociala responsiviteten fortgår. I situationer där individen helt saknar socialt stimuli att reagera inför, bortfaller den sociala responsiviteten och individen känner sig osynlig (Asplund, 2010, s. 144ff). När individen är utbränd har den abstrakta socialiteten övertagit den konkreta, individen betraktar personer i sin omgivning med likgiltighet, endast som sina roller som abstrakta samhällsvarelser (Asplund, 1987, s. 172f). Asplund anser att utbrändhet består av en sådan urholkning av individens sociala responsivitet (2010, s. 21). När individen inte längre är emotionellt engagerad i sitt arbete eller de individer hen arbetar med, har känslorna upphört tillsammans med den sociala interaktionen och individen verkar med mer responslöshet (Asplund, 2010, s. 150).

3.4.3 Maslachs orsaker till utbrändhet

Denna studie fokuserar på fyra av Maslachs orsaker till utbrändhet. Brist på kontroll, som belyser individens möjlighet till att själv göra prioriteringar i sitt arbete, välja arbetsmetoder eller fatta beslut om resursanvändning. Individer som inte upplever kontroll över sitt arbete hindras att ta itu med eventuella problem som uppstår, på ett tillfredsställande sätt (Maslach & Leiter, 1999, s. 63). Avsaknad av rättvisa innebär att förtroende, öppenhet och respekt saknas på en arbetsplats eller inom en organisation. Inom arbeten som styrs rättvist värdesätts den individuella arbetsinsatsen och arbetarnas bidrag till organisationens framgångar (Maslach & Leiter, 1999, s. 76). Otillräcklig erkänsla och ersättning handlar om att individen inte blir tillräckligt kompenserad för sitt arbete. Ersättningen kan vara en ekonomisk avlöning, men Maslach menar att utbrändhet även kan utvecklas från bristen av positiv feedback (Maslach & Leiter, 1999, s. 66). Motstridiga värderingar innebär arbeten där individen är ålagd att utföra arbetsuppgifter som går emot hens egna moral och värderingar för att "överleva och tjäna pengar" (Maslach & Leiter, 1999, s. 79).

3.4.4 Allvins syn på gränslöst arbete

Michael Allvin, docent i sociologi och psykologi, har skrivit boken *Gränslöst arbete - socialpsykologiska perspektiv på det nya arbetslivet* (2006) tillsammans med forskare från Arbetslivsinstitutet och psykologiska institutionen på Stockholms Universitet. Medförfattare är Aronsson, Hagström, Johansson och Lundberg. Boken presenterar deras studier och analys av

fenomenet *utbrändhet*. Inom det moderna samhället har det skett en växande arbetssjukdom med symptom som trötthet, sömnstörningar, oro och ångest. Om individen dessutom lider av fysisk och psykisk utmattning är personen i riskzonen för utmattningssyndrom, en urholkning av det personliga engagemanget. Författarna tycker sig se ett mönster av hur utbrändhet är ett resultat av dagens nya gränslösa arbete, då individen själv drivs till utmattning på grund av egna inre krav på sig själv, och sin arbetsbörda (Allvin et al., 2006, s. 164).

Den nya mobila kommunikations- och informationstekniken har lett till en uppluckring av gränserna för när och var individen kan utföra sitt arbete. Arbetsvillkoren har blivit friare och mer flexibla, vilket skapar möjligheter för arbetaren, men även ett tryck på individen att arbeta mer. Detta påverkar framförallt de som arbetar i självständiga arbeten, med stora utmaningar eller stora belöningar, såsom konsulter och egenföretagare. Trots att arbetaren i dagens samhälle arbetar mer utanför arbetsplatsen är mängden betald övertid relativt oförändrad i jämförelse med tidigare år. Detta beror på att bland de arbetsgrupper som har hög obetald övertid, bedöms värdet av deras arbete på det slutgiltiga resultatet, inte på hur lång tid arbetet tog att slutföra (Allvin et al., 2006, s. 152). Individen har blivit sin egna gränssättare för sin arbetsmängd och prestation, vilket leder till att personliga egenskaper spelar allt större roll inom upplevelsen av arbetet. Därför är det vanligt att individer med låg prestationsbaserad självkänsla känner sig tvingade av sin egen osäkerhet, och känner en rädsla för att "komma efter" till att utföra ytterligare arbete, utanför vad arbetet formellt kräver (Allvin et al., 2006, s. 150ff).

I situationer när påtryckningar kommer från en yttre källa som exempelvis en chef eller ledning, kan medarbetare och kollegor gå samman och ge varandra emotionellt och praktiskt stöd. Arbetaren som drivs till gränsöverskridande arbete av sin egen osäkerhet saknar tryggheten av en gemenskap, och kan istället uppleva sina medarbetare som bidragande till den egna osäkerheten (Allvin et al., 2006, s. 151). Författarna menar att allt eftersom arbetet avregleras blir villkoren under vilka kollegor interagerar med varandra mindre formella. Personkemi och social kompetens blir allt viktigare inom professionella samarbeten, därför lägger individen in mer av sin egna person i sitt arbete, och dess sociala interaktioner. Därigenom blir arbetet i sig mer emotionellt laddat, oförutsägbart och kravfyllt (Allvin et al., 2006, s. 153). Författarna förklarar hur de i sina studier har iakttagit hur individer undvikit emotionell påverkan genom egenkonstruerade strategier som distanserar dem känslomässigt från arbetets sociala interaktioner (Allvin et al., 2006, s. 154).

3.5 Emotionell ansträngning i sin roll på arbetsplatsen

I boken *The Manage Heart* (2012) redogör Arlie Hochschild, professor i sociologi, sina studier av individer vars yrken till stor del går ut på att omarbete andras känslor. Bland annat flygvärdinnor, vars arbetsuppgifter innefattar att höja humöret hos resenärerna och lugna nervösa passagerare (Hochschild, 2012, s. 139). Flygvärdinnor blir utbildade i hur de ska förhålla sig emotionellt till sina passagerare genom ytligt och djupt skådespel (Hochschild, 2012, s. 25f). Hochschild identifierar även hur vissa flygvärdinnor skapar egna strategier för att distansera sig från jobbets emotionella ansträngning. Flygvärdinnorna talar mycket sakligt om det emotionella arbetet som sker inom deras arbetsroll och beskriver det som en mekanisk färdighet som de har lärt sig att kontrollera, separat från den egna personen, vilket är hur de skiljer på de två identiteterna (Hochschild, 2012, s. 133). Hochschild menar att individer som säljer känslor agerar genom ytligt och djupt skådespel. Ytligt skådespel definieras som kroppsspråk, ett fejkat leende eller en väl placerad fnysning. Djupt skådespel är inte en medveten demonstration, utan en äkta känsla som har blivit självinducerad av individen för att passa den rådande omgivningens känslomässiga manus. I både djupt och ytligt skådespel krävs det emotionella arbetet för att framtvinga beteendet eller känslan, denna ansträngning hindrar individen från att uppleva dem som en del av sig själv. Det skapas en så kallad emotionell dissonans mellan det "egna jaget" och det "spelade jaget" (Hochschild, 2012, s. 35, s. 89). Huruvida denna emotionella dissonans är skadlig för personen beror helt på den yttre kontexten. I en situation där individens användning av ytligt och djupt skådespeleri kommersialiseras utan tillräckligt erkännande eller uppskattande, kan den emotionella ansträngning leda till psykisk bekostnad (Hochschild, 2012, s. 55).

Hochschild menar att det finns stora olikheter bland hur individer påverkas, mycket beror på personens emotionella uthållighet, vilket innefattar att kontrollera en känsla för en längre period. Arbetaren måste hitta egna strategier för att minska den påfrestning som uppstår när dess känsla inte motsvarar de känslor som bör framträda, i en specifik situation (Turner & Stets, 2005, s. 39). Hochschild identifierar olika sätt kring hur flygvärdinnor distanserar sig från jobbets emotionella ansträngning. Vissa väljer att separera de två identiteterna, de talar mycket sakligt om det emotionella arbete som sker inom deras spelade arbetsroll, och beskriver det som en mekanisk färdighet som de har lärt sig att kontrollera, separat från den egna personen (Hochschild, 2012, s. 133).

4. Metod och material

I detta kapitel kommer samtliga metodologiska val att presenteras, i följande ordning: etiska överväganden som är en central del av studien, hur urvalet har utförts samt dess begränsningar, datainsamlingen som berör kvalitativa intervjuer, vår pilotstudie och huvudstudien, ett stycke som tar upp tillvägagångssättet för transkribering och kodning av datamaterialet samt tillförlitlighet och generaliserbarhet med fokus på validitet och reliabilitet. Studien grundar sig på en kvalitativ intervjustudie med en kvalitativ innehållsanalys som utgångspunkt. Denna introduktion leder oss in på etiska överväganden som är en viktig aspekt att ta hänsyn till när det kommer till studier med människor.

4.1 Etiska överväganden

Vid samhällsvetenskapliga studier utgör människors beteenden och livshistorier grunden till det empiriska materialet, det är därför viktigt att ta etiska överväganden i beaktning innan studien påbörjas (Aspers, 2007, s. 79). Detta kapitel visar hur studiens informanter rekryterades samt hur informanternas personliga information hanterades, i enlighet med Vetenskapsrådets (2002) fyra forskningsetiska principer. De fyra kraven: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet är utformade för att skydda informanten från att påverkas negativt av sin medverkan i studien (Vetenskapsrådet, 2002, s. 6ff).

Informationskravet innebär att informanterna ska informeras om studiens syfte, vilka villkor som gäller samt att deltagandet är frivilligt (Vetenskapsrådet, 2002, s. 7). Inför studien skickades ett informationsbrev (se bilaga 1) till samtliga personer som visat intresse av att delta, vilket gav en introduktion om studiens syfte; att undersöka gode mäns perspektiv på uppdraget som god man till ensamkommande barn. Brevet innehöll även information om intervjudeltagarnas rättigheter, att deltagandet är frivilligt och att studien när som helst kan avbrytas. Informationsbrevet undertecknades med kontaktuppgifter till författarna om intervjupersonerna skulle ha några tankar eller funderingar kring studien. Samtyckeskravet innebär att informanten själv ger sitt godkännande att delta i studien. Rekryteringen av intervjupersoner till studien gjordes genom sociala medier, genom ett forum för gode män. Samtliga informanter visade intresse genom att själva kontakta studiens författare via bifogade mejladresser. Efter vidare mejlkontakt skickades informationsbrevet ut och samtliga informanter gav sitt samtycke till att delta i studien, efter att ha läst och bekräftat brevets innehåll. Konfidentialitetskravet handlar om att skydda informanternas anonymitet samt att alla personuppgifter behandlas konfidentiellt (Vetenskapsrådet, 2002, s. 14). Att skydda

informanternas identitet blir framförallt viktigt när det som studeras är av en känslig natur. Det blir då även viktigt att ta hänsyn till hur det insamlade materialet behandlas och bevaras (David & Sutton, 2016, s. 55). Rollen som god man till ensamkommande barn är inte under tystnadsplikt, dock berör uppgifterna barnets privata angelägenheter som kan missbrukas. Därför har informanternas anonymitet tagits på stort allvar i denna studie. Informanternas personliga uppgifter, samt personliga kännetecken som kan identifiera barnet, har inte tillgängliggjorts för någon annan än studiens författare och framgår inte heller i inspelningarna av intervjuerna eller transkriberingen. Allt intervjumaterial har även raderats för att säkerställa att all data endast användes för studiens ursprungliga ändamål (Vetenskapsrådet, 2002, s. 14). Det fjärde kravet, nyttjandekravet, innebär att det insamlade materialet för studien enbart får användas i forskningssyften. Vi som studiens författare försäkrar att vi inte ämnar att använda insamlat material för andra ändamål än det som varit av betydelse för denna kurs.

4.2 Urval och begränsning

Avsikten med urvalsprocessen var att hitta personer som uppfyller kriterierna för att inkluderas i studien, det vill säga personer som är eller har varit gode män för ensamkommande barn i Sverige under de senaste fem åren. Den urvalsmetod som blev aktuell för studien benämns som selektivt urval då forskarens kunskaper om vilka människor som lämpar sig för studien används för att välja intervjupersoner. Forskarna bedömer att dessa individer sitter inne på specifika kunskaper i den fråga som ämnas att studeras (David & Sutton, 2016, s. 197). Denna urvalsmetod ansågs vara bäst lämpad för det som skulle åstadkommas med uppsatsen. Inledningsvis kontaktades därför överförmyndarnämnden inom närliggande kommuner, Uppsala, Värmland, Örebro och Stockholm, för att undersöka om det fanns någon officiell lista över gode män som kunde vara användbar för studien. Kommunernas regleringar gällande konfidentialitet gjorde att detta inte kunde följas upp.

Nästa steg blev att söka efter gode män på publika forum. På internet hittades ett forum där många gode män är aktiva varpå ett inlägg publicerades för att nå ut till samtliga personer (se bilaga 2). Personerna som var intresserade ombads att göra en intresseanmälan via mejl, vilket resulterade i svar från totalt 10 personer som ville ställa upp på en intervju. Därefter kontaktades vänner och bekanta för att eventuellt nå ut till fler gode män, vilket resulterade i ytterligare fyra intresserade informanter. Återkoppling skedde via mejl för att se om intresset fortfarande fanns kvar. Alla personer utom två svarade att de fortfarande var intresserade. Därefter bokades intervjutider in och ett informationsbrev (se bilaga 1) om studien bifogades.

Gode män inom detta forum blev därmed urvalsramen och personerna som kontaktade oss blev urvalet. Avsikten var att intervjua 10 personer men i och med 14 inkommande intresseanmälningar behandlades samtliga förfrågningar. Detta innebar även att studien kunde grundas på minst 10 intervjuer även om någon drog tillbaka sitt intresse, vilket visade sig vara nödvändigt då två personer avstod från att fullfölja intervjun. Vad som orsakade bortfallet visade sig vara tidsbrist hos informanterna, vilket vi har valt att inte lägga större vikt vid då vi ändå kunde utföra fler intervjuer än vad vi från början hade räknat med. Sammanfattningsvis låg 12 intervjuer till grund för studien.

4.3 Datainsamling

4.3.1 Att genomföra kvalitativa intervjuer

Den kvalitativa intervjun syftar till att ställa frågor till människor ansikte mot ansikte, alternativt via telefon eller dator. Det som utmärker en kvalitativ intervju i förhållande till andra datainsamlingsmetoder är utformningen av frågorna och det utrymme som intervjupersonen får till svaren (David & Sutton, 2016, s. 113) vilket är varför den kvalitativa intervjun blir relevant i uppsatsen, då avsikten är att höra de gode människans perspektiv och berättelser. Semistrukturerade intervjuer innebär att intervjuaren har en intervjuguide (se bilaga 3) att förhålla sig till samtidigt som hen är beredd på att vara relativt flexibel när det gäller exempelvis ämnenas ordningsföljd (Denscombe, 2016, s. 266). Semistrukturerade intervjuer blev därmed en användbar metod i denna studie för att framhäva varje individs enskilda historia och därmed låta intervjupersonen bestämma över dialogens flöde, utveckla sina idéer och prata mer utförligt om ämnena som berördes (David & Sutton, 2016, s. 113).

En intervju beskrivs som ett samtal med teman och delfrågor, även om dessa inte bildar ett formellt frågeformulär (David & Sutton, 2016, s. 115). En viktig aspekt i kvalitativa intervjuer blir därmed språket, det är genom språket som kvalitativ intervjudata skapas och samlas in. Det är även av stor vikt att ställa frågorna på ett språk som intervjupersonen förstår och att frågorna uppfattas i den mening som intervjuaren avsett (David & Sutton, 2016, s. 116), vilket är den främsta orsaken till varför en pilotstudie utfördes innan huvudstudien tog vid. Båda parterna i en intervju spelar stor roll då intervjusituationen är en social interaktion personerna emellan.

Vid kvalitativa intervjuer är det viktigt att ta hänsyn till intervjuarbias som bland annat syftar till hur frågorna ställs och sedan besvaras. Det syftar dessutom till intervjuarens karaktär och personens verkan på intervjupersonens svar (David & Sutton, 2016, s. 116). Flera aspekter kan spela in i intervjuarens karaktär som exempelvis kön, etnicitet, klass, status, utseende, beteende,

vilket i sin tur kan påverka intervjupersonens känsla inför intervjun. Ett trevligt bemötande, ett beteende som inte var påtagligt i den valda miljön samt en neutral klädsel var i åtanke för att inte påverka informantens svar på grund av sådana aspekter som hör karaktären till. De flesta informanter var kvinnor vilket inte var ett medvetet val, utan uppkom naturligt då flertalet svar om deltagande kom från kvinnor. Könsuppdelningen kan bero på att det var två kvinnor som lade ut ansökan om intervjudeltagare och det är möjligt att gode män som är kvinnor kände sig mer bekväma att möta en annan okänd kvinna, än vad gode män som är män hade gjort.

Vid planering av intervjuer är det viktigt att ta hänsyn till tid och plats. Naturalistiska miljöer, exempelvis intervjupersonens hem eller arbetsplats, är till en fördel, då intervjupersonen ofta känner sig lugn och väl till mods (David & Sutton, 2016, s. 118). För att informanten skulle känna sig bekväm ombads hen välja vilken dag och tid som passade bäst, samt även vart intervjun skulle äga rum.

4.3.2 Pilotstudien

När intervjuguiden (se bilaga 3) sammanställts utfördes en pilotstudie, vilket innebär att ställa intervjufrågorna till en person för att se att frågorna uppfattas på det sätt forskarna avser att frågan ska uppfattas. Om frågorna uppfattas på ett inkorrekt sätt kan det leda till felaktig information (David & Sutton, 2016, s. 115).

Informanten hade tidigare tagit del av informationsbrevet (se bilaga 1) och meddelats att intervjun skulle ta cirka 45 minuter. Inledningsvis nämndes återigen Vetenskapsrådets fyra huvudkrav vilket informanten gav samtycke till. Informanten gav även samtycke när det kom till att spela in intervjun. Att använda sig av ljudupptagning är fördelaktigt då det erbjuder en permanent version av ljudupptagningen, som intervjuaren kan återgå till (Denscombe, 2016, s. 280). En ljudinspelning ger dock inte en fullständig dokumentation av intervjun, då den inte fångar informantens gester och ansiktsuttryck. I detta fall var det fördelaktigt att använda ljudupptagning för att senare gå tillbaka och lyssna på intervjun, för att ta lärdom och eventuellt kunna utföra kommande intervjuer på ett annorlunda sätt. Att använda sig av inspelningsutrustning kan dock skapa obehag hos intervjupersonen (David & Sutton, 2016, s. 118) vilket enbart kan åtgärdas genom förtroende, erfarenhet och känslighet som bara kan vinnas genom övning (David & Sutton, 2016, s. 119). För att skapa förtroende hos intervjupersonen inleddes en konversation om vilka vi var och vad vi gjorde, vi upprepade även informationen från informationsbrevet för att få ett muntligt samtycke. Pilotstudien bidrog med en inspelning på 56 minuter som avlyssnades för att senare transkribera materialet, vilket gör det lättare att genomföra detaljerade sökningar och jämförelser

mellan data (Denscombe, 2016, s. 284). Pilotstudien ägde rum hemma hos informanten, då hen föreslagit detta. Under pilotstudien höll en person i intervjufrågorna medan den andra personen förde anteckningar, detta för att hålla en enkel struktur i samtalet men även en möjlighet att prova på olika intervjutekniker.

Pilotstudien var fördelaktig då vi fick möjlighet att diskutera vilka frågor som ansågs viktiga att få svar på. Den gav oss även en inblick i frågeguiden, kring vilka frågor som inte passade in. En fråga om sjukskrivning eliminerades från intervjuguiden för att den kändes påträngande att fråga. Under pilotstudien tog informanten självmant upp situationen kring 18-årsgränsen, vilket är när ensamkommande barn inte längre är berättigade en god man. Informanten ansåg att denna gräns vara för hård och orättvis. Intervjupersonen berättade även att hen idag valt att vara vårdnadshavare, istället för god man, för ensamkommande barn. Vårdnadshavarskapet och 18-årsgränsen är två ämnen som inte tog plats i intervjuguiden från början, men som kom att diskuteras under kommande intervjuer. Informanten hade väldigt mycket att berätta och dela med sig om, och intervjun tog något längre tid än vad som var avsatt. Den avsatta tiden för kommande intervjuer blev därför istället en timme, ifall att nästkommande intervjupersoner också hade mycket att berätta.

4.3.3 Huvudstudie

Utifrån visat intresse för deltagande av studien kontaktades de potentiella intervjupersonerna. Vid bekräftelse på fortsatt intresse av deltagande i studien bifogades informationsbrevet som informanten ombads läsa igenom (se bilaga 1). Nedan följer en kort redogörelse över de 12 intervjupersonerna som deltog i studien. Samtliga namn är fingerade för att skydda personernas identitet (se tabell 1).

Namn (fiktivt)	Antal uppdrag	Samtliga uppdrag avslutade	Kommun	Sysselsättning
"Einar"	4	Ja	Uppsala	Konsult
"Elsa"	3	Nej	Mariefred	Författare
"Karin"	7	Ja	Uppsala	Pensionär
"Alma"	1	Ja	Uppsala	Sekreterare
"Nadja"	2	Ja	Uppsala	Pensionär
"Gun"	1	Ja	Uppsala	Pensionär
"Camilla"	1	Ja	Uppsala	Egenföretagare

Namn (fiktivt)	Antal uppdrag	Samtliga uppdrag avslutade	Kommun	Sysselsättning
"Elin"	30-40	Nej	Tyresö	Pensionär
"Agda"	3	Ja	Stockholm	Student
"Dagny"	4	Ja	Umeå	Journalist
"Malin"	1	Ja	Arvika	Förtroendevald
"Marie"	3	Ja	Uppsala	Arbetshandledare

Tabell 1. Presentation av intervjudeltagarna.

Sju intervjuer ägde rum på caféer, en intervju ägde rum på informantens kontor och en intervjun tog plats i informantens bostad, de tre resterande intervjuer gjordes via telefon. Viktigt att nämna är att samtliga platser bestämdes efter önskemål från informanterna. Vissa cafémiljöer upplevdes röriga, vilket dock inte är något som haft en märkbar effekt på intervjun. Det kan dock anses vara en negativ faktor då intervjupersonen kan bli distraherad av omgivningen. Antalet telefonintervjuer försöktes initialt att minimeras, men vid några tillfällen befann sig informanten för långt bort för att motivera resan, exempelvis Umeå. Telefonintervjuer ansågs vara ett dugligt alternativ eftersom det gav en möjlighet till att studera godmanskapet från flera kommuner runt om i Sverige.

För att skapa förtroende hos intervjupersonen och för att hen skulle känna sig väl till mods inleddes en vardaglig dialog innan själva intervjun tog vid, där det bland annat redogjordes för vilka vi själva var för att inge en känsla av samhörighet och kamratskap. Även om intervjupersonen uppger att de läst informationsbrevet kan detta inte säkerställas därför upprepades den informationen för att påminna informanterna om aspekterna samt få ett muntligt samtycke. När informanterna gav samtycke kunde intervjuerna fortgå. Inledningsvis på varje intervju tog samtyckesfrågan för inspelning upp, vilket samtliga informanter godtog. För inspelningen användes appen "Röstmemon" på telefonen för att verktyget naturligt skulle passa in i miljön. Informanterna har inte märkbart påverkats av inspelningsverktyget överhuvudtaget, samtliga deltagare har generellt känts väldigt avslappnade och bekväma i sina roller som intervjupersoner. En genomgående upplevelse var att intervjupersonerna pratade på väldigt mycket och inte kände något obehag av situationen. Risken finns, att intervjupersonerna påverkats av inspelningsverktyget utan att vi uppfattat det, då vi är relativt oerfarna i rollen som intervjuare.

Som nämnt i informationsbrevet informerades intervjupersonerna om att intervjun skulle ta cirka en timme. Vissa intervjuer blev kortare eller längre än den estimerade tiden, då en del hade

mer erfarenheter att dela med sig av än andra. Den längsta intervjun varade i 91 minuter och den kortaste intervjun varade i 24 minuter. Medellängden för samtliga tolv intervjuer blev 57,5 minuter.

4.4 Transkribering och kodning

Att koda innebär att identifiera teman genom exempelvis ord, uttryck och innebörder i datamaterialet som ska analyseras. Syftet med kodningen är att framhäva centrala delar i datamaterialet (David & Sutton, 2016, s. 266). För att besluta om vad som skulle kodas tog vi hänsyn till forskningsproblemets karaktär, hur gode män upplever uppdraget som god man till ensamkommande barn. Den metodologiska ansats som blev applicerbar på datamaterialet är den kvalitativa innehållsanalysen i och med att den huvudsakligen associeras med analys av text och samtal (Denscombe, 2016, s. 390). Vanligtvis bryts texten ner i mindre enheter för att senare analysera ord, meningar, stycken eller rubriker. Vid användning av kvalitativ innehållsanalys krävs en noggrann granskning av texten där data kodas och kategoriseras. Det främsta målet med analysen är att hitta nyckelord som fångar textens innebörd, vilket gjordes genom kodning (Denscombe, 2016, s. 392).

När intervjuerna genomförts transkriberades innehållet för att genomföra detaljerade jämförelser mellan datamaterialet (Denscombe, 2016, s. 284). Att tänka i termer av koder tog fart redan vid formuleringen av intervjuguide (se bilaga 3) för att redan tidigt påbörja arbetet, med förhoppning att koderna skulle genomsyra datamaterialet och därefter kunna presenteras i relation till teorierna. Inledningsvis utfördes varsin kodning av materialet för att senare kunna jämföra resultaten. Detta resulterade i framhävnings av gemensamma koder som ansågs vara mest relevanta samt en reducering av andra, mindre relevanta koder med forskningsfrågan i åtanke. Syftet med kodningen var att hitta utdrag som framhäver den gode mannens perspektiv på gode mannens relation till barnet, kontakten med olika myndigheter, hur de upplever att uppdraget som roll karaktäriseras och hur gode männens motivation till uppdraget påverkas av deras upplevelse av rollen som god man. Det var även av stor vikt att hitta utdrag där vi kunde tolka någon form av social responsivitet eller asocial resposnlöshet, för att senare kunna presentera utdragen i relation till Asplunds teorier.

Efter bearbetning av materialet togs sex koder fram, som vi ansåg kunde härledas till forskningsfrågan och diskuteras i relation till Asplund: uppdraget, altruism, ensamhet, relation till barnet, brist på kontroll och rollövertagande. Gemensamt för dessa koder är att de kan diskuteras i relation till studiens frågeställningar och Asplunds teorier om social responsivitet och asocial resposnlöshet, då både studiens frågeställningar och Asplunds teorier förutsätter minst två parter. De

utvalda sex koderna användes som studiens huvudkoder. Huvudkoder fungerar som paraplybegrepp och blev aktuellt i detta avseende då de senare tillkomna koderna placerades in under huvudkoderna (Denscombe, 2016, s. 396). Därefter genomfördes ytterligare en kodningsprocess då dessa sex huvudkoder användes som utgångspunkt, för att sedan kunna placera in alla tänkbara ord, meningar och stycken under aktuellt begrepp. Se exempel i tabellen (2) nedan:

Kod	Utdrag
Uppdraget	”När det gäller uppdraget blir man lätt förvirrad, för det finns inga raka svar. Den ena gjorde si och den andra gjorde så och det gick bra si och det gick inte bra så... Jag gjorde mer, det tar så himla lång tid när man ska liksom, både söka in... hur man får anhöriginvandring eller vad det är för fråga... Mer tid än beskrivningen säger.”
Altruism	”Jag har ABSOLUT känt mig stressad gällande uppdraget, jag har haft fyra hjärtinfarkter men så länge det finns barn som far illa kommer jag fortsätta.”

Tabell 2. Tabellen visar exempel på hur stycken från datamaterialet placeras in under aktuella koder.

Därefter gick funderingar kring vilka teman som skulle lämpa sig bäst på datamaterialet. Ambitionen var att hitta tre teman och sedan placera in två huvudkoder under varje tema. Det viktigaste ansågs vara att hitta teman som speglade de två utvalda huvudkoderna och som genomsyrade Asplunds teorier om social responsivitet och asocial responslöshet. Detta för att kunna diskutera resultatet i relation till teorierna. Vi kom fram till tre teman som vi ansåg belyser ovannämnda faktorer: motiverat engagemang, emotionell belastning och maktlöshet. Det ansågs att samtliga teman gick att diskutera i relation till social responsivitet, vilket var en viktig aspekt i och med att social responsivitet utgör uppsatsens teoretiska grund. Teman med tillhörande huvudkoder presenteras i tabellen (3) nedan:

Motiverat engagemang	Emotionell belastning	Maktlöshet
Uppdraget	Ensamhet	Brist på kontroll
Altruism	Relation till barnet	Rollövertagande

Tabell 3. En presentation av de mest förekommande huvudkoderna med respektive tema.

Som tabellen visar placerades två huvudkoder in under vardera tema, då vi ansåg att båda koderna som placerades in under ett tema kunde relateras till temat. Tabellen nedan (4) är en fortsättning på tabell 2, som visar hur två utdrag relateras till olika koder men till ett och samma tema.

Motiverat engagemang	
Uppdraget	"När det gäller uppdraget blir man lätt förvirrad, för det finns inga raka svar. Den ena gjorde så och den andra gjorde så och det gick bra så och det gick inte bra så... Jag gjorde mer, det tar så himla lång tid när man ska liksom, både söka in... hur man får anhöriginvandring eller vad det är för fråga... Mer tid än beskrivningen säger."
Altruism	"Jag har ABSOLUT känt mig stressad gällande uppdraget, jag har haft fyra hjärtinfarkter men så länge det finns barn som far illa kommer jag fortsätta."

Tabell 4. Exempel på hur båda utdragen genomsyrar motiverat engagemang men det ena utdraget lämpar sig bäst under koden uppdraget och det andra utdraget lämpar sig bäst under koden altruism.

4.5 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Vid en kvalitativ studie är det viktigt att uppnå validitet och reliabilitet för uppsatsens trovärdighet (Halvorsen, 1992, s. 41). Validitet kan delas upp i två kategorier, extern och intern. Den interna validiteten är hög när studien har mätt det som den avsett att mäta, alltså att syftet för studien har uppfyllts (David & Sutton, 2016, s. 33). Syftet med uppsatsen är att studera gode mäns upplevelser av uppdraget som god man för ensamkommande barn och för att hålla den interna validiteten hög används endast informanter med förstahandserfarenhet. Frågorna avgränsades till situationer och emotioner relaterade till att vara god man. Extern validitet kallas ibland för generaliserbarhet vilket handlar om huruvida studiens resultat överensstämmer med en större population, med population menas inte alla, utan andra som också faller inom kategorin av dem som studeras (David & Sutton, 2016, s. 33), vilket i vårt fall är gode män till ensamkommande barn i Sverige.

För att uppnå validitet transkriberades intervjuerna väldigt noggrant genom att inte försköna eller förfina datamaterialet, utan istället transkribera intervjuerna så som informanterna uttryckte sig. När det kommer till att intervjua andra individer uppstår ett dilemma kring tillit och huruvida intervjupersonerna är ärliga i sina svar. Den genomgående känslan på samtliga intervjuer var att intervjupersonerna kände sig kapabla att berätta om sina erfarenheter och upplevelser utan vidare återhållsamhet, vilket dessvärre är svårt att försäkra sig om. En anledning till detta kan vara att

förtroende, samhörighet och kamratskap försökte byggas upp i början av intervjun och att informanterna därmed kände sig bekväma i situationen.

Reliabilitet inom kvalitativa studier handlar om att resultaten ska vara tillförlitliga och att inhämtningen av materialet beskrivs på ett sådant sätt att studien kan genomföras igen (Kvale, 1997, s. 85). Studien ger en noggrann beskrivning över hur materialet har inhämtats och vilka metoder som använts, vilket gör det möjligt att återskapa studien. Att transkribera intervjuer innebär en viss tolkning av personen som utför transkriberingen, vilket kan leda till att samma intervju uppfattas på olika sätt, beroende på vem som utför transkriberingen. För att stärka reliabiliteten sågs det som transkriberats över i relation till den insamlade datan för att säkerställa att intervjuerna och det som framgick i dessa tolkades rätt.

Reliabiliteten kan dock försvagas genom användning av telefonintervjuer då det inte går att tolka informanternas kroppsspråk och mimik, vilket ökar risken för eventuellt missförstånd. Under telefonintervjuerna uppmanades informanterna att befinna sig på en plats där någon typ av distraktion inte kunde infinna sig och om en fråga eller ett svar inte helt förstods av informanten eller den som utförde intervjun togs tid till att nå förståelse mellan parterna. På grund av tids- och resursbrist ansågs telefonintervjuer försvarbart för denna studie. Av de tre telefonintervjuerna som ägde rum kunde mycket relevant data samlas in vilket gjorde att det ansågs som ett genomförbart alternativ, trots nackdelarna.

5. Avgränsningar

Att studera ensamkommande barn i Sverige valdes bort då samtycke bör inhämtas från föräldrar eller vårdnadshavare om informanten är under 15 år (Vetenskapsrådet, 2002). Detta dilemma försvårar uppgiften då många barn är på flykt ensamma och har sina föräldrar i andra länder, om de har föräldrar i livet. Ämnet gode män till ensamkommande barn är omfattande men för att göra studien genomförbar valdes Sverige, som avgränsat geografiskt område.

Vid sammanställning av intervjupersonerna syntes det tydligt att majoriteten av intresseanmälningarna var kvinnor. Vilket genus de själva definierar sig som kunde naturligtvis inte avgöras från initial mejlkontakt, men de flesta hade traditionella kvinnonamn. Huruvida fler kvinnor är gode män, eller om det beror på att fler kvinnor är medlemmar i forumet som låg till grund för informanterna är svårt att veta då medlemskapet i gruppen var anonymt. Möjligheten finns, som nämnt tidigare, att kvinnor känt sig mer motiverade och angelägna att svara kvinnliga studenter än manliga, och tvärtom. Eftersom studiens avseende inte var att ha ett genusperspektiv i fokus ansågs obalansen i könsfördelningen inte vara relevant. Det är dock en aspekt som kan utvecklas vid vidare forskning inom ämnet gode män. Avsikten med uppsatsen var inte att förhålla sig till någon åldersbegränsning utan det enda kravet för deltagande i studien var att intervjupersonerna skulle vara eller ha varit god man för ensamkommande barn under de senaste fem åren, då uppsatsen ämnar att studera upplevelserna kring att vara god man under och efter flyktingkrisen 2015.

6. Resultat och analys

Detta kapitel kommer att redogöra för resultatet av det insamlade datamaterialet, samt analys av materialet i relation till tidigare nämnda teorier. Kapitlet är uppbyggt utifrån tre teman som formulerats för att matcha huvudkoderna som genomgående har använts i kodningen. Under varje tema kommer två huvudkoder att redovisas med hjälp av utdrag ur intervjumaterialet samt tillhörande kommentarer och tolkningar. Samtliga teman är specifikt utvalda för att datamaterialet ska genomsyra Asplunds teorier. Huvudkoderna med respektive teman presenteras mer djupgående under 4.5 transkribering och kodning.

Till en början presenteras intervjupersonernas kritik till uppdraget och deras upplevelser av altruism, i relation till deras engagemang. Därefter kommer intervjupersonernas upplevelser där de upplevt någon form av emotionell belastning att presenteras, antingen genom känslan av ensamhet eller relationen till barnet. Till sist presenteras situationer inom uppdraget där personen har upplevt brist på kontroll och rollövertagande, som kan härledas till en känsla av maktlöshet.

6.1 Motiverat engagemang

För att vidare förstå gode männen relation till uppdraget ansågs det vara relevant att undersöka deras uppfattning om hur uppdraget är utformat samt deras motivation till att engagera sig som god man.

6.1.1 Uppdraget

Genom att studera datamaterialet kunde vi urskilja vad informanterna tyckte om den abstrakta sociala rollen "god man". Vad som var intressant här var *inte* hur deras egna erfarenheter, som en konkret social varelse påverkat dem personligen, utan hur de upplevde att godmanskapet som roll fungerade i samhället.

Alma upplever att uppdraget inte sköts som det borde, brist på tydliga riktlinjer försämrar syftet med uppdraget:

"Nej, jag vet inte om jag tycker att uppdraget som god man är en bra lösning egentligen... Om det bygger så mycket på frivilligt engagemang måste man ändå se till vad man har för folk,... mer utbildning eller kräva mer av gode män, ha bättre koll. Både mer krav, koll och utbildning innan och under tiden. Tycker inte det fungerar bra nu. INGEN har någonsin kollat vad jag har gjort överhuvudtaget. Fylla i formulär för att få ersättning, det enda någon har koll på."

Alma, sekreterare.

Nadja har gjort mer än vad som var uttalat, bland annat för att hon upplever otydligheter inom utformningen av uppdraget:

”När det gäller uppdraget blir man lätt förvirrad, för det finns inga raka svar. Den ena, gode mannen, gjorde si och den andra gjorde så och det gick bra si och det gick inte bra så... Jag gjorde mer, det tar så *himla* lång tid när man ska liksom, både söka in... Hur man får anhöriginvandring eller vad det är för fråga... Mer tid än deskriptionen säger...”

Nadja, pensionär.

Elin berättar om hennes frustration när hon möter gode män som enligt henne utnyttjar rollen som god man för att tjäna pengar:

“Det finns många olika typer av goda män, många som är äldre med vuxna barn som bryr sig om dem- barnen, och är seriösa och tar reda på så mycket som möjligt.... Och de har inte för många barn. Sen finns det dem som gör det för att tjäna pengar, har 20-30 stycken, de gör inte som de ska. Jag förstår inte att de får betalt av överförmyndaren. Vissa har barn från olika kommuner, och det är vattentätt mellan kommunerna, så Uppsala får inte berätta något för Tyresö.”

Elin, pensionär.

I citaten ovan berättar informanterna om hur de anser att utformningen av godmanskapet och tillhörande arbetsuppgifter är otydligt och frustrerande. De upplever att rollen som god man är gränslös. Elin och Nadja anser att det inte finns tydliga bestämmelser för hur gode män ska utföra sina uppgifter, vilket leder till diskrepanser kring behandlingen av ensamkommande barn. I detta fall blev det tydligt att informanterna ansåg att ansvaret för utförandet av godmanskapet lades på den gode mannen, vilket kan beskrivas på samma sätt som Allvin beskriver hur gränslöst arbete leder till att individen själv tar på sig ansvaret för gränssättningar inom arbetet. I intervjuerna blir det tydligt att informanterna möter otydligheten inom rollen som god man genom att själva sätta gränser för sin arbetsbörda. Det egna ansvaret skapar en frustration bland gode män, exempelvis hos Elin, då hon ser hur detta ansvar missbrukas av andra gode män, genom att flera bland annat tar på sig fler uppdrag än vad som är hanterbart, med ett pengasyfte i åtanke. För att relatera till förgående mening uttrycker Allvin att när arbeten blir friare skapar det ett ansvar på den egna individen, speciellt då individen har en arbetsroll med möjlighet till stora vinningar och förluster.

Informanterna har inget ekonomiskt incitament, men ett känslomässigt sådant, då deras arbete involverar barnets framtid. Gränslöst arbete leder till eget initiativ och beslutsfattande. Alma beskriver situationer när hon inte får svar från överförmyndarnämnden om hur hon ska sköta sin roll, vilket då leder till improvisation.

Enligt Asplund är improvisation essentiellt inom social responsivitet, eftersom ingen social interaktion liknar den andra. Ett socialt samspel som är kontrollerat med bestämda handlingsmönster kan inte längre räknas som social responsivitet. I vardagliga sociala interaktioner ger improvisationen en möjlighet till nyansering och kreativitet, men utifrån materialet kan vi se ett mönster av att informanterna upplever improvisationen inom uppdraget som frustrerande. Det otydligt formulerade uppdraget lägger ansvaret för utförandet av arbetet på den gode mannen, vilket informanter som Elin och Nadja är kritiska till, då de anser att det frekvent missköts av andra gode män. Alma menar att det var överförmyndarnämnden som ansvarade för de gode männens improvisation, eftersom arbetet inte utfördes på ett tillfredsställande sätt. Det, tillsammans med att utbildningen för gode män inte var tillräcklig omfattade gjorde henne skeptiskt till de gode männens övergripande kompetens.

Social responsivitet kräver improvisation. Frekventa möten med en annan individ är omöjliga att bestämma, mötena är unika för just den situationen. Som god man är improvisation omöjligt att undvika, då rollen bygger på sociala interaktioner. Genom analys av datamaterialet blir det ändå tydligt att informanterna anser att godmanskapet, som det är utformat idag, leder till en påtvingad improvisation, vilken negativt påverkar barnen som uppdraget avser att skydda. Genom ökade utbildningsinsatser, skärpt reglering för max antal uppdrag, samt tydligare bestämmelser för hur gode män ska utföra sina arbetsuppgifter, skulle utrymmet för improvisation inom godmanskapet minska. En begränsning inom improvisationen skulle göra det svårare för godmanskapet att missbrukas för ekonomiska skäl, eller av okunnighet.

6.1.2 Altruism

För att vidare förstå informanternas relation till uppdraget ansågs det av intresse att undersöka deras motivation till att engagera sig som gode män. Under kodningen och analys av materialet framkom det att samtliga informanter sökt sig till uppdraget som god man av altruistiska skäl, vilket för informanterna innebar att utföra sysslor som låg utanför deras arbetsområde.

Den sociala interaktionen mellan Camilla och det ensamkommande barnet skapade en nära relation. Pojken hon var god man åt behövde mycket stöd, vilket enligt henne gjorde att hon tog sig an mer än vad som var menat:

”Han kallar mig numera för mamma, så vi har en väldigt nära relation. Vi hörs flera gånger i veckan och vi ses i snitt en gång i veckan, JAG besöker honom. Jag kan inte släppa *namn* nu, det går inte... Vill inte ta på mig flera uppdrag... Tror jag skulle känna mig ännu mer otillräcklig om jag hade flera som jag inte kunde hjälpa. OM det löser sig för *namn* på sikt så är det inte alldeles omöjligt att jag tar på mig något annat uppdrag, inte helt uteslutet (...). Jag har gjort MYCKET mer än vad beskrivningen säger... I och med att han behövde så pass mycket stöd, så ja, på alla sätt och vis har jag gjort mycket mer än vad jag var ålagd att göra. Nu är han någorlunda stabil så att, nu går han på mediciner. Men han försökte ta sitt liv två gånger och då blev det extra besvärligt så att säga.”

Camilla, egenföretagare.

Gun sökte sig till godmanskapet då hon kände att hon ville göra en insats i samhället. Hennes stora engagemang inom uppdraget bidrog till den nära relationen som skapats mellan henne och barnet:

“Ville verkligen jobba frivilligt på något sätt eller liksom... Göra en insats i samhället ville jag göra och då så föll det sig naturligt, jag hade funderat på att vara god man (...). Vår relation är väldigt bra, jag har hela tiden engagerat mig väldigt mycket... Djup relation. *Namn* har stort förtroende för mig, försöker motsvara det, vice versa. Han är som mitt eget barn.”

Gun, pensionär.

Marie nämner att hon inte kan lämna barnet trots det att han fyllt 18 år, vilket tyder på att emotionella band har skapats i och med uppdraget:

“Jag kände att det här är ett jättekomplicerat uppdrag så jag kunde inte släppa *namn* bara för att han blev 18 år, så jag hjälper fortfarande honom, via fullmakt... Han bor hemma hos mig, det är också en lite snurrig historia...”

Marie, arbetshandledare.

Malin berättar om hur hennes vilja att hjälpa de som utsätts för orättvisor har lett till en nära relation med det ensamkommande barn hon är förmyndare för:

“Jag är en föreningsmänniska, jag tycker om att hjälpa människor, det ger mig mening att känna att jag kan vara till hjälp. Desto äldre jag blir desto mer inser jag att livet är orättvist. (...). Det handlar om att jag inte ser det som ett jobb, utan som ett åtagande. Asså,... jag tänkte på mig själv som ställföreträdande mamma när jag tog uppdraget. Så på jul är jag där och på födelsedagar. Och nu övningskör jag med honom, han har blivit som en vän.”
Malin, förtroendevald.

Genom att analysera de gode männens motivation till godmanskapet blir det tydligt att samtliga informanter sökt sig till uppdraget av altruistiska skäl. Det syntes även ett mönster i hur deras altruism övergår från ett samhällsperspektiv till ett individualistiskt perspektiv, att vilja hjälpa ett specifikt barn. Camilla beskriver att hon inte kan tänka sig ta flera uppdrag då det hon är engagerad i nu kräver så mycket av henne. Hon har starka emotionella band med barnet hon är förmyndare åt och han kallar henne för mamma. Liknelsen av en relation mellan en biologisk förälder och ett barn var ständigt återkommande hos tre av informanterna. Malin beskriver sig själv som en ställföreträdande mamma medan Gun berättar att relationen hon har med barnet är som med hennes biologiska barn. Informanternas initiala motivation till att bli god man var för att göra något för samhället, istället har en stark känslomässig relation skapats.

Det skifte som skett hos informanterna kan bero på hur själva uppdraget som god man är utformat. Uppdraget bygger på en ständig social interaktion med barnet och ett ständigt agerande som barnets ombud. Vad som skiljer godmanskapet från andra arbetsroller inom barnomvårdnad tycks vara två saker, att ensamkommande barn är just *det*, ensamma, och att de gode männen är oförberedda när det gäller att hantera barnets, och sina egna känslor. Hochschild redogör för emotionellt arbete, yrkesroller vars uppgifter är att frambringa ett visst beteende hos andra genom att själv uppvisa en specifik känsla. I rollen som god man ska individen få en annan individ, barnet, att gå på möten, till skolan, läkartider etcetera. Vad som tycks skilja yrkesrollerna, som Hochschild studerat, från godmanskapet, är att den gode mannens känslobeteende inte är övervakat. För att i sin yrkesroll inte bli emotionellt påverkad i mötet med passagerare, deltar flygvärdinnor i utbildningar för att lära sig att reglera sina egna känslor, inom yrkesrollen. De gode männen påstås sakna en liknande utbildning, och vissa av informanterna tycks i rollen som god man inte ha något annat sätt att förhålla sig till de känslor som rollen medför, än deras motivation till att ta sig an uppdraget, *altruism*.

I Camillas citat framkommer det hur barnet ständigt vänder sig till henne och hur hon känner ett starkt behov att svara och ge stöd, vilket har lett till att hon har gjort saker för barnet som hon vet ligger utanför godmanskapets uppgifter. Anledningen till den nära relation hon har med barnet,

varför hon väljer att ge honom mer av sin tid, istället för att ålägga sig ett nytt uppdrag, kan förklaras genom Asplunds teorier om social responsivitet och socialt responsorium. Ett responsorium uppstår vid interaktion mellan två personer och karaktäriseras av att ett svar alltid kommer på stimulus. Under responsorium vänder sig parterna mot varandra med social responsivitet, samtidigt som asocial responslöshet uppvisas mot omvärlden. Människan är en social varelse och när individen går in i ett responsorium känner den ett stort behov att bli sedd och bekräftad av den andra parten.

Enligt Asplund kan informanternas skift i motivation tolkas som att det finns ett högt krav på den sociala responsiviteten i rollen som god man. Det höga kravet på respons som gode män upplever från barnet leder till att de oftare ser och bekräftar barnet än hur, till exempel en läkare, ser och bekräftar sina patienter. Återkommande responsorium mellan barnet och den gode mannen förklarar hur relationen för många utvecklats från professionell till privat. Marie förklarar att hon inte kunde släppa pojken bara för att han blev 18 år, trots att den gode mannens juridiska avtal avslutas när barnet blir myndigt. Maries ovilja att släppa relationen med barnet för att åta sig ett nytt uppdrag, visar igen hur den nära relationen, som skapats genom responsorium, påverkar gode mannens motivation till arbetet från ett samhällsperspektiv till ett individuellt. Detta är inte praktiskt, då antalet ensamkommande barn överskrider antalet villiga att engagera sig som gode män. Hade barnen fler fasta människor i sin sociala omgivning är det troligt att gode män inte skulle uppleva ett lika högt krav inom den sociala responsiviteten. Relationen med barnet kunde då hållas på en mindre familjär nivå och den gode mannen skulle inte uppleva samma svårighet att ta sig an nya uppdrag.

6.2 Emotionell belastning

Rollen som god man bygger på sociala interaktioner, både med barnet och olika tjänstemän. För att kunna besvara hur informanterna upplever sociala interaktioner inom godmanskapet studerades deras emotionella upplevelse av uppdraget. Temat emotionell belastning diskuterar de gode männens upplevelser av återkoppling från andra tjänstemän, känslan av ensamhet samt relationen med barnet.

6.2.1 Ensamhet

Datamaterialet visar att ett flertal informanter upplevde ensamhet i rollen som god man. Informanterna beskrev en känsla av besvikelse gentemot överförmyndarnämnden och deras brist på

att tillgodose gode männens emotionella behov. Fyra intervjupersoner nämner en upplevelse av brist på stöd från överförmyndaren och har därför istället vänt sig till andra gode män, för att söka stöd.

Marie upplevde en sådan frustration av bristen på feedback från överförmyndarnämnden att hon avslutat sitt uppdrag som god man:

“Jag känner inte att man behöver uppskattning som god man, men jag känner att gode män i överförmyndarnämndens ögon bara är till besvär. Då känner jag *varför ska jag hjälpa till*, det är ju hemskt för det drabbar dem som behöver hjälp, men det finns en gräns för hur mycket man kan hjälpa till också... Och någonstans måste de jobba på hur det blev med 18-årsgränsen, det tar mycket energi av ens mående och då känner jag att det ska finnas någon form av uppskattning också.”

Marie, arbetshandledare.

Elsa berättar om hur hon, i brist på vägledning från överförmyndarnämnden, vänt sig till en ideellt skapad godmansförening, för emotionellt och praktiskt stöd inför en svår situation:

“Med det tredje barnet som skadat sig och fått en livslång funktionsnedsättning... Och allt krångel med försäkringsbolag och sådana saker som rullar igång... Man står väldigt ensam i det där och att det inte fanns någonting att luta sig åt, det fanns ingen hjälp att få, utan jag fick vända mig till godmansföreningen.”

Elsa, författare.

Flera gode män som intervjuades berättade om hur de känt sig obekväma med att prata med utomstående om påfrestande situationer med barnet, även fast rollen som god man inte innebär tystnadsplikt. Agda berättar om när hon känt störst behov av att prata med någon om sitt uppdrag:

“...Typ när jag kände att jag inte fick... När jag fick höra saker som jag inte fick prata om, utan att svika dem och mitt uppdrag. En terapeut vore absolut hjälpsamt, jag tror relationen till barnen skulle bli lättare om man inte kände ångest över vad de varit med om... Som ett *skyddsnät* för dom som hjälper till.”

Adga, student.

Även Dagny kände ett behov att prata om sitt godmanskap, därför bestämde hon och tre andra gode män att införa tystnadsplikt mellan dem:

“Jag känner många andra som är gode män, det finns en godmansförening här... Jag satt i styrelsen och jag har vänner som är gode män som jag lärt känna genom styrelsen/föreningen... Det är *absolut* hjälpsamt, så mycket som man ställs inför som man kunde bolla med andra som var gode män. Vi tre bestämde att vi skulle ha tystnadsplikt tillsammans.”

Dagny, journalist.

Som ovanstående citat visar berättade samtliga gode män om hur uppdraget medförde en känsla av ensamhet. Informanterna upplever ensamheten på olika sätt. Agda önskade att hon under sin tid som god man hade fått tillgång till professionell hjälp, medan andra gode män upplevde ensamhet när de stötte på problem inom uppdraget och inte hade någon att vända sig till. Genom Asplunds teorier kan det tolkas som att de gode männen lider av en avsaknad av social responsivitet. Det sociala bandet med barnet tycks inte vara tillräckligt för att upprätthålla den gode mannens sociala responsivitet. Asplunds menar att det är en total brist på feedback från överordnade, eller kollegor, som orsakar utbrändhet. Feedback om utfört arbete kan inte ges av ett barn, utan bör komma från någon med tillräckligt kännedom om fältet för att ge en objektiv bedömning. Maries citat visar på hur hon trots ett gott förhållande med barnet avslutat sitt uppdrag, då hon upplevde att hennes arbetsinsats ignorerades av överförmyndarnämnden. Trots att hon visste att det kunde ha en negativ påverkan på barnet som var i behov av hennes hjälp. Bristen på socialt stimuli från ett arbetslag leder till att den sociala responsiviteten bortfaller, individen har inget stimuli att respondera inför vilket skapar en känsla av osynlighet. Den abstrakta socialitet tar över den konkreta, vilket leder till ett emotionellt bortfall. Individen ställer sig istället likgiltig till sitt arbete och går in i en asocial responslöshet. Maries citat kan tolkas som asocial responslöshet då hon vet att uppdraget som avslutas kan påverka barnet, men hon bryr sig inte längre, hon är efter en längre tid utan feedback likgiltig till uppdraget.

Både Elsa och Dagny är vid intervjun aktiva som gode män. När de upplevde uppdraget som ensamt valde det att vända sig till andra gode män. Genom en ideellt skapad godmansförening och en egenkonstruerad grupp med tystnadsplikt kände båda att de hade möjlighet att komma med frågor, och få tillräckligt med emotionellt stöd för att hantera känsliga delar av uppdraget. Andra gode män tycks fylla rollerna som kollegor till Marie och Agda, samt ge dem det sociala stimuli de upplevde en saknad av. Det emotionella utbytet Elsa och Dagny upplever genom interaktionerna med andra gode män, binder deras roller som gode män i den konkreta socialiteten. De har på så sätt undvikit asocial responslöshet och utbrändhet. Den sociala responsiviteten fortgår och uppdraget som god man fortsätter.

Som tidigare nämnt finns det tydliga paralleller mellan Allvins teori om hur gränslöst arbete påverkar individen, och hur informanterna har upplevt rollen som god man. Majoriteten av informanterna delade Allvins studieobjekt kring att inre påtryckningar ledde till ökad arbetsbörda. Dock skiljer sig både Elsa och Dagnys funna trygghet i andra gode män, deras kollegor, mot Allvins teori att en arbetare som känner inre påtryckningar upplever sina medarbetare som en bidragande faktor till den egna osäkerheten. Detta kan bero på att rollen som god inte bidrar till något ekonomiskt incitament. Skulle rollen förändras till ett avlönat heltidsarbete är det möjligt att en konkurrens skulle uppstå mellan de gode männen, de skulle inte längre söka sig till varandra för stöd och den sociala responsiviteten skulle återigen bortfalla.

6.2.2 Relation till barnet

Ett flertal informanter påstår sig ha utvecklat starka, känslomässiga band till barnet som de är god man åt. Flera gode män har blivit känslomässigt involverade i barnets utsatta situation och deras mående. I ett konkret fall har den nära relationen haft en negativ påverkan på den gode mannen och vad som bland annat förekom var fysisk nedsättning.

Einar redogör för hur relationen med barnet utvecklar en känsla över att ta ansvar för dem:

“Ja... Det är svårt att inte bli känslomässigt påverkad när man får höra deras historier. Man kan inte gå hem och glömma bort det. *Har vi tagit med dom i båten ska vi ro dom i land också.*”

Einar, konsult.

Karin är en av intervjupersonerna som kommit barnet väldigt nära då pojken hon var god man åt mådde dåligt och var i stort behov av hjälp. Hennes engagemang gjorde henne helt slut, vilket kan vara ett tecken på höga krav på social respons, som i sin tur gav henne en känsla av hopplöshet:

”Jag har varit med och hjälpt honom att inte ta livet av sig, det är därför det är så känsligt just med den här killen. Innan jag ska till Migrationsverket har jag haft ont i magen, rent fysiskt. Jag var helt slut förra året efter alla avslag som kom. Hela jobbet har varit som moment 22, hur mycket man än gör och försöker hitta lösningar så blir det bara bakslag och leder ingen vart... Jag gjorde ett JÄTTEJOBBS med den sista pojken och allt bara rasade, det ledde ingen vart. *Så känner jag... och hur ska dom känna (...)*. Jag kan känna att uppdraget har påverkat min hälsa, jag var med någonting om våras. Jag blev jättesjuk i januari, infektion i halsen, hög feber, fortsatte hela våren... Märkte att jag hade låg puls, hoppade över hjärtslag,

eskalerade under sommaren, inlagd på Ackis... Gick hem och hade EKG... Jag tror att det var belastning i och med det som hänt pojken... Jag mådde dåligt när han flydde... Jag har hämtat mig nu då pojken har det bra i Frankrike. Jag har inte gjort så mycket under hösten... Behövde återhämta mig. Han skriver hela tiden att han mår så bra... Och det är skönt för mig.”

Karin, pensionär.

För att klara av uppgifterna som god man hade Dagny, innan hon tog uppdraget, satt upp tre regler för att inte själv bli emotionellt uppslukad av uppdraget, så som hon sett att många andra gode män blivit:

“Har varit på många polisförhör, men har aldrig velat ge upp. Vill ro det i land. Det är inte för all evighet. De behöver inte att jag ger upp, de har varit med om för mycket. Jag bestämde mig för tre regler: 1. De ska aldrig komma hem till mig, 2. De ska inte krypa in under mitt skinn, 3. Jag ska aldrig ligga sömnlös över dem.”

Dagny, journalist.

Elin som har varit god man till mellan 30 och 40 barn berättar om hur hon hanterar relationen med barn hon vet kommer få avslag på sin ansökan. Hon väljer att först se på barnets situation ur rollen som en tjänsteman och på så sätt avgöra om barnet har en realistisk chans att få permanent uppehållstillstånd, innan hon engagerar sig känslomässigt. Hon förklarar vidare varför hon valt det förhållningssättet inom relationen med barnen:

“Alltså, jag har jobbat som tjänsteman... Försöker hålla det strikt till det uppdrag man har. Jag FÖRSÖKER hålla känslorna tillbaka, blandar man in känslor kan det skada barnet om de inte får PUT. Jag tror man ger falska förhoppningar om man tar barnet till sig innan de får stanna, visa den strikta skillnaden (...). Första gången jag träffar barnet talar jag om de olika relationerna den har i sitt liv och vad de har för roller... Det svåra med uppdraget som god man är att de inte kräver rätt utbildning eller information innan man blir godkänd som god man... Eftersom Migrationsverket inte alltid följer lagen måste man själv ha koll på vad som är rätt... Det är en sådan ojämn kvalitet på besluten. Jag ser rollen som en tjänstemannaroll. Jag går inte med och köper kläder åt honom, det ingår inte i min uppgift, så man måste skilja på det... Vad som ingår och vad man gör utanför. Andra gode män har kommit hem till mig och fallit ihop av gråt för de inte kan göra något, det funkar inte heller... Alla påverkar mig såklart men jag kan inte visa det för dem, man får gå ut och skrika i skogen... Men jag har inget anlag för att bli deprimerad.”

Elin, pensionär.

Ett genomgående mönster i datamaterialet är att barnet vänder sig till sin gode man vilket skapar starka känslor av empati hos den gode mannen. I föregående kapitel framkom det att vissa informanter upplevde svårigheter att skilja på de emotioner som de bemötte i sin roll som god man. Detta blir återigen tydligt när informanter som Einar och Karin berättar mer ingående om sina relationer till de ensamkommande barnen. Karin beskriver hur barnet har vänt sig till henne angående sitt mående och hur detta har skapat ett känslomässigt engagemang hos henne. Den nära relationen påverkade Karin negativt, hon förklarar att hon kände sig utmattad. Detta kan tolkas som att hon hade höga krav på social respons inom relationen till barnet, att hon ville vara barnet till lags och vara närvarande. Einar berättar om hur relationen till barnet ger honom en ansvarskänsla och trots att han stundtals mår dåligt av det emotionella utbytet känner han en plikt att fullfölja sin roll.

Hochschild förklarar hur vissa flygvärdinnor skapar en definierad emotionell dissonans mellan sin yrkesroll, det "spelade jaget" och det "egna jaget". Att använda detta förhållningssätt underlättade för flygvärdinnorna när det kom till att bemöta starka emotioner av rädsla och aggression hos passagerare. Efter att ha lyssnat på Einar och Karins berättelser framgår det att de inte gjort någon sådan avgränsning mellan det "spelade jaget" i rollen som god man, och det "egna jaget". Genom att gå in i relationen med barnet, baserat på det egna jagets äkta emotioner, skapas ett socialt responsorium som Asplund diskuterar, det vill säga, två eller flera individer som ser och bekräftar varandra genom den sociala responsiviteten. Karin och Einars sociala responsorium med barnen sker tydligt genom deras konkreta socialitet, då det mellan dem finns ett starkt emotionellt utbyte. För att få stöd vänder sig barnen inte till den abstrakta sociala rollen som god man, utan till den konkreta sociala rollen som medmänniska. För gode män finns inget skyddsnät, eller regelverk för hantering av de sociala responsorium som uppstår vid arbete med barn som upplevt trauma, eller befinner sig i en icke önskvärd levnadssituation. Hade det funnits formella tydliga riktlinjer att förhålla sig till i relationen med barnen, hade gode män som Einar och Karin kanske inte påverkats av socialt responsorium, i samma utsträckning.

Som tidigare nämnt ger både Hochschild och Allvin exempel på hur individer genom egenkonstruerade strategier distanserar sig från sin yrkesroll och har därmed lyckats undvika en emotionell påverkan inom sin roll på arbetet. Dagnys citat visar att hon valt att konstruera ett eget skyddsnät i form av tre regler för att inte bli emotionellt uppslukad av uppdraget, vilket även tycks ha påverkat hennes upplevelse av godmanskapet som ett gränslöst arbete. Som tidigare nämnt redogör flera informanter om rollen som god man som gränslös, vilket går i linje med Allvins redogörelse kring hur individer blir sina egna gränssättare för sin arbetsmängd och prestation. Dagnys situation tycks vara ett exempel på hur personlig gränssättning gynnar individen. Även Elin

förklarar hur hon använder sin erfarenhet inom Migrationsverket för att avgöra vilka barn som har en realistisk chans till att få uppehållstillstånd. Hon berättar att hon inte bjuder in barnen till sitt hem förrän de beviljats uppehållstillstånd, som taktik för att inte bli emotionellt involverad i barnets situation. I Dagnys fall kan reglerna tänkas vara förebyggande för att inte bli emotionellt engagerad i barnet och dess mående. Både Dagnys och Elins avståndstagande till barnen tycks innebära att de inom sin roll som god man interagerar genom den abstrakta socialiteten. Avståndstagandet innebär ett bemötande av barnen i dess roll som en abstrakt samhällsvarelse, ensamkommande barn, istället för genom den konkreta socialiteten, en individ med emotioner. Gode män som bemöter barnen genom den abstrakta socialiteten tycks uppleva lägre krav på de sociala responser som uppstår med barnen, då de inte ser barnet som en konkret samhällsvarelse och är därför mindre benägna att ge, samt få social bekräftelse från dem.

6.3 Maktlöshet

Temat maktlöshet fördjupar forskningsfrågan kring huruvida informanterna påverkas av sina relationer med barnen, när barnen behandlas på ett sätt de anser vara orättvist. Samt hur olika sociala interaktioner inom godmanskapet förhåller sig till varandra.

6.3.1 Brist på kontroll

Under analys av datamaterialet infann sig ett mönster över hur gode män uttryckte känslor av maktlöshet, delvis när den gode mannen upplevde brist på kontroll inom sitt uppdrag samt när den gode mannen ställdes inför orättvisa beslut å barnets vägnar.

Camilla skrattar åt hela situationen och beskriver hur hon känt maktlöshet i situationer hon upplevde att man som god man inte hade någon inverkan på:

“Jag kände mig maktlös mest hela tiden [skratt] ... När han mådde som sämst och jag inte kunna göra något mer än att ta honom till psykmottagningen så kände jag mig väldigt maktlös... För jag skulle ju vilja gå till botten med varför han mår dåligt. Men det dom gjorde var att medicinera bara. De kan bara börja bearbeta när han får PUT... Att inte få något besked är väldigt frustrerande för oss båda... Han frågar mig varför inte han får något besked när alla hans vänner får det... Jag önskar att processen kunde gå fortare. Är satt i limbo... Väntat i över tre år nu...”

Camilla, egenföretagare.

Gun uttrycker att hon förlorat sin tillit till samhället efter engagemanget som god man:

“Uppdraget var otydligt från början... Jag hade utgått ifrån att man skulle bemötas med respekt, det har jag inte gjort, inte alltid i alla fall. Jag blir däremot taggad på utmaningar, men tyvärr förlorat *mycket* av min tillit till samhället och samhällets sätt att lösa utmaningar på kortsiktigt sätt, *utan någon som helst hänsyn till värdegrund* utan bara till juridiska spetsfundigheter och fyrkantiga regler.”

Gun, pensionär.

Som avslutande kommentar vid intervjun berättar Agda om hennes tid som god man:

“Man går in för att man vill göra en skillnad men man inser att samhället profiterar på barnen. Sen ligger ju beslutet hos Migrationsverket... Man känner sig så maktlös.”

Agda, juriststudent.

Agda och Guns citat visar på ett genomgående mönster hos informanterna, de gick in i rollen som god man med en positiv attityd men deras inställning ändrades med tiden då de upplevde att utformningen av uppdraget var otillräcklig. Agda berättar hur hon gått in i uppdraget med en önskan av att göra skillnad, men att känslan av maktlöshet växte då hon upplevde att de andra inom samma sektor istället hade ekonomiska motiv. Camilla berättar om den frustration hon kände då hon upplevde att hon i sin roll som god man inte hade befogenhet att hjälpa barnet hon var förmyndare åt. Genom Asplund kan vi tolka detta mentala skift som monoton utmattning. Individen tar på sig rollen som god man genom den abstrakta socialiteten, men arbetsuppgifterna är konkreta, praktiska och emotionella. Rollen god man är i teorin likt en busschaufförs roll, abstrakt, opersonlig utan specifika mål. Vad som istället blir tydligt från ovannämnda citat är att deras upplevelse av rollen som god man är personlig med specifika mål. Precis som Agda valde samtliga informanter att anta rollen som god man för att göra en insats i samhället. Informanterna bemöter den sociala responsiviteten med barnen genom den konkreta socialiteten, vilket leder till en stark emotionell påverkan.

Gun förklarar att, även om hon blir taggad av utmaningar har hon inom rollen som god man förlorat den känslan, då hon uttrycker besvikelse på hur uppdraget som god man är utformat. Hennes utmattning, inför rollen och samhället, går att tolka som en övergång i den sociala responslösheten. Inom den konkreta socialiteten kan individen bli fysisk eller psykisk utmattad av en ihållande monoton aktivitet, vilken kan leda till social responslöshet. Vi kan även tolka Gun

som att hennes motivation till uppdraget påverkar hennes upplevelser av rollen som god man, då hon blir taggad, vilket kan tolkas som motiverad, att agera inom sin roll. Att hon dessutom förlorat sin tillit till samhällets sätt att lösa problem är en konsekvens av uppdraget som god man. Asplunds exempel på en konkret social aktivitet är arbete i en gruva. Guns arbetsuppgifter som god man skiljer sig självfallet från en gruvarbetares, vars arbetsuppgifter och utmattning är fysisk. Arbetsuppgifterna för god man utförs istället genom sociala interaktioner, med barnet, olika myndigheter och skolor. Samtliga gode män som citerats ovan visar tecken på en psykologisk monoton utmattning. De tycks alla ha upplevt en monotonitet då varje social interaktion inom rollen som god man liknar den andra, då den ger samma känsla av maktlöshet och brist på kontroll. Agda och Camilla har idag avsagt sig uppdraget som god man men om de hade stannat kvar i situationen finns risken att de, likt Gun, kommit in i en asocial responslöshet. Enligt Asplund kan asocial responslöshet genom monotona aktiviteter avbrytas om aktiviteten omorganiserar. Skulle de gode männens dagliga arbete omformas till att ha större inflytande över barnets liv är det troligt att den psykiska utmattningen och känslan av maktlöshet skulle upphöra.

6.3.2 Rollövertagande

För att ge vidare förståelse kring de gode männens upplevelse av sociala interaktioner inom uppdraget gjordes en analys av hur den gode mannens relation mellan barnet och relation med andra tjänstemän förhåller sig till varandra. Flera gode män kände en upplevelse av att barnen blev orättvist behandlade av tjänstemän inom sektorn.

Karins engagemang som god man har lett till frustration, förtvivlan och hopplöshet, framförallt när barnet hon var god man åt blev kränkt och orättvist behandlad i rättegång:

“Att dessutom driva en pojke i rättegång till att behöva säga *vill du se mina skador*. Först bli torterad och sedan kränkt, ingen litar på honom... Att se ett barn må så dåligt av upplevelser som är helt groteska och att Migrationsverket inte sedan tror på deras berättelse. Det står i barnkonventionen att man *ska* lyssna på barn. Jag har varit med om mycket men jag trodde INTE att sånt här kunde hända i Sverige.”

Karin, pensionär.

Elin uttrycker att orättvisan kring hur systemet fungerar leder till en otrolig maktlöshet, speciellt då hon, som flera andra informanter, anser att hon inte var tillräckligt förberedd inför sina arbetsuppgifter:

”Det svåra med uppdraget som god man är att man inte kräver rätt utbildning eller information innan man blir godkänd som god man... Eftersom Migrationsverket inte alltid följer lagen måste man själv ha koll på vad som är rätt, det är en sådan ojämn kvalitet på besluten. (...) Jag blir fruktansvärt förbannat om man fattar felaktiga beslut... I ett land som utger sig från att vara så rättvist och bra att man inte kan följa det enklaste lagarna. (...) Det är klart att jag har känt maktlöshet... När Migrationsverket fattar beslut som är helt felaktiga och man överklagar och sedan bemöts med nej som inte är grundande blir man nästan tokig. Man kan ju inte bli tokig mot dom utan måste ta ned en först, men det kan göra mig galen så jag inte kan sova... Det är ju så att... När man överklagar att man måste vara jättenoga med vad man skriver så det får rätt effekt.”

Elin, pensionär.

Migrationsverket ämnar att ta det ensamkommande barnets historia och upplevda trauman i beaktning vid beslut kring huruvida barnet är berättigad uppehållstillstånd. Trots detta blir det genom intervjuerna tydligt att gode män upplever Migrationsverkets beslut som orättvisa. Citaten beskriver situationer där gode män emotionellt påverkats negativt då de inte förstått handlingsmönstret hos den ansvarige för barnets asylutredningar. Karin berättar om en situation där hon följt barnets asylutredning som senare togs vidare till rättegång. När vi tolkar hennes berättelse genom begreppet social responsivitet är det tänkbart att det inom den nära relationen skett ett rollövertagande mellan barnet och Karin, som gör att hon tar barnets bemötande personligt. Inom den sociala interaktionen är rollövertagandet ett sätt för individen att kunna föregå den andres handlingar och ge snabbare respons. Karins berättelse återfinns även hos de andra informanterna. Den gode mannen tycks sätta sig in i barnets roll och dela önskan att barnets ska godkännas permanent uppehållstillstånd.

En orsak till varför de gode männen tycks infinna sig i barnets roll framför de andra tjänstemännen kan vara att de saknar emotionell dissonans mellan sin spelade roll som god man, och det egna jaget, vilket leder till att de går in i det responsorium som uppstår med barnet, med vad Hochschild skulle beskriva som “äkta känslor”. Det responsorium som sker mellan barnet och den gode mannen är mer frekventa, samt involverar den gode mannens äkta känslor, vilket leder till att de blir mer betydelsefulla för den gode mannen, än det responsorium som sker mellan den gode mannen och andra tjänstemän. Den gode mannen har därför ett känslomässigt incitament för att påskynda den sociala responsiviteten med barnet, vilket leder till ett rollövertagande.

Rollövertagandet tycks leda till att gode män upplever en typ av maktutövande från andra tjänstemän. Asplund beskriver maktutövning som att medvetet undanhålla sin respons inom ett

responsorium, då individen känner ett behov av att bli besvarad och sedd, som en fullvärdig medlem av samhället. Karin beskriver hur hon blir besviken på tjänstemännens behandling av barnet under rättsprocessen. Detta kan tolkas som att hon satt sig in i barnets sociala roll och därför också engagerar sig i barnets responsorium med tjänstemännen. När barnet inte blir behandlad enligt hennes standard som samhällsmedlem upplever hon det som en undanhållning av korrekt social respons och som en maktutövning från tjänstemannen. Från Karins upplevelser kan man utläsa en dissonans då hon är där i funktion som stöd till barnet men även som svensk medborgare och god man. Elin beskriver närmare motsättningen som medföljer inom arbetet som god man. Genom rollövertagandet av barnet upplever hon en stark frustration och känsla av orättvisa vid vissa av Migrationsverkets beslut. Samtidigt måste hon minnas sin roll som god man och inte agera i affekt, då hennes handlingar kan ge påföljder för henne eller barnet vid överklagande av Migrationsverkets beslut.

De gode männens upplevelser kan tolkas som en störning i den sociala responsiviteten. Asplund beskriver begreppet responsorium som när vi vänder oss till någonting, vänder vi oss från allting annat. Karin och Elin förväntas som gode män att visa social responsivitet både med barnen och andra tjänstemän, men upplever en slitning då det är svårt att sätta sig in i bådars roller samtidigt. Bristande riktlinjer i hur de gode männen emotionellt ska distansera sig från relationen med barnen gör det, om inte omöjligt, att ha en fungerande arbetsrelation med fältets andra tjänstemän. När den gode mannen genom social responsivitet sätter sig in i barnets roll, vänder den sig reflexmässig från tjänstemännen.

7. Avslutande diskussion

Syftet med denna uppsats är att få en djupare förståelse kring uppdraget som god man till ensamkommande barn, utifrån den gode mannens perspektiv och upplevelser av rollen som god man. Genom att höra personer berätta om sina erfarenheter som god man kunde empirisk data samlas in, analyseras och studiens tre frågeställningar besvaras. Nedan diskuteras tidigare forskning i relation till resultatet och slutligen redovisas implikationer för framtida forskning, samt kortfattat vad vi författare önskar uppnå med studiens resultat.

7.1 Svar på frågeställningarna

Uppsatsen avsåg att besvara följande tre frågeställningar:

- Hur upplever gode män relationen med barnet och kontakten med olika myndigheter?
- Hur upplever gode män att uppdraget som roll karaktäriseras?
- Hur påverkar gode männens motivation till uppdraget deras upplevelse av rollen som god man?

Efter bearbetning av datamaterialet syntes ett genomgående mönster av hur intervjupersonerna påverkats känslomässigt av relationen med det ensamkommande barnet. Empirin visar att majoriteten av de gode männen upplever en stark känslomässig påverkan av relationen med barnen. I somliga fall försvårar den emotionella kopplingen arbetet som god man, då det för vissa skapar en motsättning till andra tjänstemän inom sektorn, som enligt gode män behandlar barnen orättvist. Den nära kontakten med barnet har för några informanter lett till en ovilja att engagera sig i nya uppdrag, då känslan av bundenhet till barnet infunnit sig. En anledning till varför så många av informanterna skapar ett starkt emotionellt band till barnet kan vara att de inte strategiskt sätt kan förhålla sig till barnets emotioner. Hochschild har studerat hur anställda inom vissa yrken utbildas i strategier för att emotionellt distansera sig från sitt "spelade jag" och sitt "egna jag", vilket leder till att de kan bemöta känslor i sin yrkesroll utan att bli personligt påverkade av dem. Ett flertal av informanterna tycks gå in i rollen som god man utan några emotionella barriärer, de tycks inte ha ett "spelat jag", utan möter barnet med "äkta känslor". Dock visade det sig att vissa informanter, som Dagny och Elin, kunde med hjälp av egna restriktioner minska den emotionella påverkan som skapades i samband med relationen till barnen.

Samtliga informanter upplever att de inte fick tillräckligt med feedback från överförmyndaren, vilket i intervjupersonernas fall resulterade i en känsla av ensamhet. Samtliga

gode män upplevde även att överförmyndaren inte hade tillräckligt med uppsyn över deras utförda arbete, vilket ledde till att godmanskapet missbrukades. I resultatet framkommer det även att många gode män är kritiska till godmanskapet som roll, då de anser att uppdraget är otydligt formulerat och ger för stort utrymme för den gode mannen att improvisera, vilket leder till stora skillnader i bemötandet av barnen. Sammanfattningsvis tycks informanternas största problem med uppdraget vara hur otydligt reglerat det är. Om rollen från början skulle vara definierad tydligare, eller om samtliga kommuner i Sverige skulle ha samma riktlinjer att förhålla sig till kunde situationen se annorlunda ut. En tydligt formulerad handlingsplan med konkreta regler och förhållningssätt över godmanskapet hade troligen inneburit att de gode männen inte blev känslomässigt involverade i samma utsträckning som idag. Uppdraget kunde därmed skötas på en mer professionell nivå och de gode männen skulle inte vara i samma riskzon för negativ emotionell påverkan.

I samtliga intervjupersoners fall grundar sig det ideella engagemanget som god man på altruistiska skäl, att person i fråga vill göra en samhällsinsats genom att hjälpa ensamkommande barn. Samtliga informanter antyder att rollen som god man väcker någon form av medkänsla för det ensamkommande barnet, vilket leder till att arbetsuppgiften försvåras då det blir tufft att anpassa sig efter ett empatiskt förhållningssätt, att förstå barnet, inte tycka om. Vad det i många fall handlar om är att de gode männen haft svårt att begränsa sina personliga känslor i relationen med barnet. I många fall tycks de gode männens fokus riktats från ett samhällsperspektiv till ett personligt perspektiv, då flera gode män valt att avsluta sitt godmanskap för att kunna fortsätta relationen med barnet som inte längre är berättigad en god man.

7.2 Tidigare forskning i relation till resultatet

Godmanskapets begränsningar har studerats i rapporten *Oklart uppdrag: Om rollen som god man för ensamkommande flyktingbarn*, som nämns i tidigare forskning. Rapporten beskriver hur det uppstår skillnader i vilken vård barnet får av den gode mannen, i och med uppdragets otydligt formulerade regler. Under kapitel 2.5.1 påpekar Mellner att kommunikationen mellan ledning och anställda måste definieras tydligare för att minska den anställdes risk för utbrändhet. Detta kan exempelvis jämföras med kontakten mellan gode män och överförmyndaren, då många intervjupersoner anser att kontakten sinsemellan har påverkat deras erfarenhet som god man negativ. Vidare belyser Wedin vikten av chefernas aktiva roll i att sätta gränser, definiera mål, avväga arbetsbelastningen och införa riktlinjer, vilket kan relateras till att rollen som god man bör definieras tydligare. Detta för att de gode männens välmående inte ska påverkas av det ideella uppdraget som god man. Godmanskapets otydlighet, samt hur det har en negativ påverkan på

barnet, togs upp av samtliga informanter i denna studie. Vad som blir tydligt är att den gode mannens välmående påverkas negativt av rollen som god man, på grund av hur uppdraget är utformat.

Det går att läsa mycket om fenomenet utbrändhet och hur individen påverkas av dess arbetsroll. Rollen som god man definieras inte som ett heltidsarbete men rollens otydlighet innebär dock en gränslöshet som återfinns i tidigare forskning om utbrändhet. Vidare nämns fyra av Maslachs orsaker till utbrändhet: brist på kontroll, otillräcklig erkänsla och ersättning, avsaknad av rättvisa och motstridiga värderingar. Maslach redogör för hur utbrändhet kan vara en konsekvens av ideellt arbete men vi anser att en intervju inte ger tillräckligt med belägg för att avgöra huruvida informanten är, eller kommer att bli utbränd. Samtliga informanter använder ordet maktlös för att beskriva hur de upplever uppdraget som god man. Den främsta uppgiften som god man är att skydda barnet och ge barnet trygghet men när detta inte kan utföras på ett tillfredsställande sätt upplevs en känsla av maktlöshet, exempelvis när barnets framtid styrs av Migrationsverket och deras beslut. Gode människors frustration stämmer mycket väl in på Maslachs teori om hur brist på kontroll i sin arbetssituation har en negativ påverkan på arbetarens välmående. Att inom uppdraget som god man se situationer som går emot deras önskningar faller inom ramarna för motstridiga värderingar, då uppdraget försvåras när en god man jobbar för att nå ett mål, exempelvis att barnet ska få uppehållstillstånd, men andra tjänstemän tycks arbeta för att hindra detta.

En fördjupning av rollkonflikter mellan tjänstemän i sektorn: poliser, socialsekreterare, personal på HVB-hem, tjänstemän på Migrationsverket och gode män, fördjupas i Lauritz rapport från 2014, som tas upp i tidigare forskning. Det blir tydligt hur rollkonflikter förekommer även inom denna studie då informanterna uppger att de finner sociala interaktioner som förekommer med sektorns andra tjänstemän frustrerande. Speciellt i situationer där de anser att tjänstemännens arbetsuppgifter, eller handlingar, går emot informanternas moraliska värderingar och får en negativ inverkan på barnen. Maslach skulle tolka de gode människors frustration inom uppdraget som ett tecken på en arbetsmiljö med avsaknad av rättvisa, att uppdraget missbrukas, eller motstridiga värderingar: rollkonflikter över hur de ensamkommande barnen bör behandlas. Vid analys av datamaterialet anser vi dock att den emotionella påverkan de gode männen beskriver bäst kan förklaras genom forskningsperspektivet *moralisk stress*. Forskningen visar att en förlängd tid där individen upplever att den är tvingad att följa arbetsuppgifter som går emot hans personliga moral kan utvecklas till ackumulerad stress, emotionell utmattning och utbrändhet. Denna teori påminner om hur monotoni av konkreta, sociala aktiviteter, leder till utmattning och asocial responslöshet. Endast en av intervjupersonerna, Karin, berättar att hon lidit av utbrändhet, men en klar majoritet av

intervjudeltagarna förklarar att de efter en längre tid inom rollen som god man känt sig trötta och maktlösa. Vi tolkar deras beskrivningar som att godmanskapet för dem inneburit konkreta, sociala uppgifter, med stor moralisk stress då de upplevt att barnet, som de har en stark personlig emotionell koppling till, behandlas orättvist av andra tjänstemän, vilket i flera fall har lett till en monoton utmattning. Vår analys bygger även på att endast två av de tolv informanterna har fortsatt sitt uppdrag.

Vidare belyser resultatet att många av informanterna upplevt uppdraget som ensamt, bland annat genom brist på emotionellt stöd och en avsaknad av feedback inom uppdraget. Maslachs teori om hur otillräcklig erkänsla och ersättning har negativa effekter på individen tycks kunna förklara informanternas frustration gällande ensamhet. En analys av Asplunds teori om utbrändhet anser vi ger en bättre förklaring till varför de gode männen påverkas negativt. De gode männen tycks inte sakna en klapp på ryggen eller ytterligare ersättning, deras frustration ligger istället i att inte få respons på sina handlingar. Informanterna beskriver hur de känner sig ignorerade, snarare än uppskattade. Asplunds teori om att det är avstannandet av den sociala responsiviteten som negativt påverkar individen, snarare än en otillräcklig erkänsla och ersättning, förstärks av att vissa gode män istället har sökt sig till andra gode män för feedback. Därför anser vi att intervjupersonernas tillfredsställelse med fortsatt social respons från godmansföreningar, överensstämmer med Asplunds teori om att utbrändhet kan undvikas så länge den sociala responsiviteten fortgår. Den sociala interaktionen med andra gode män kan dock inte liknas med en erkänsla eller ersättning från en chefsroll, vilket är varifrån Maslach menar att feedback oftast kommer från.

Under kapitel 2.1 uttrycker Omoto och Snyder att personer med altruistiska motivationsfaktorer avslutar sina ideella engagemang då den altruistiska motivationen är svår att upprätthålla i längden, för att den inte ger en personlig ersättning. Obalansen mellan utfört arbete och personlig belöning tär på individen som engagerar sig, vilket leder till en emotionell påfrestning. Detta kan vara ytterligare en förklaring till varför gode män väljer att inte ta sig an fler uppdrag när det ena uppdraget väl är avslutat. Det slitsamma engagemanget leder till en emotionell påfrestning för den gode mannen, som bidrar till en känsla att det inte är värt att engagera sig igen. Karin behövde återhämta sig under hela hösten efter det att uppdraget avslutats, då uppdraget bidrog till en emotionell påfrestning. Eller som i Camillas fall, hon kan för närvarande inte tänka sig flera uppdrag då hennes roll inom aktuellt uppdrag är alldeles för krävande.

Slutsatsen är att rollen inom uppdraget som god man för ensamkommande barn bidrar till en emotionell påverkan hos majoriteten av personerna som engagerar sig ideellt. Den emotionella påverkan hos de gode männen är en konsekvens av att uppdraget som god man för

ensamkommande barn i Sverige är otydligt formulerat och saknar konkreta riktlinjer att förhålla sig till.

7.3 Förhoppningar och implikationer om framtida forskning

Antalet ensamkommande barn som sökte asyl i Sverige ökade avsevärt 2015, vilket nämns i inledningen, kapitel 1 (Migrationsverket, 2018). Denna ökning bidrog till ett större behov av gode män, i jämförelse med tidigare år, vilket även gjorde att många gode män valde att ta på sig flera uppdrag. Resultatet av denna studie visar hur riktlinjerna för uppdragets utformning idag är otillräckliga och att rollen som god man skulle behöva modifieras för att på ett bättre sätt skydda de gode männen som engagerar sig och barnen. Det finns även ett behov av att utforma en formell utbildning som är likadan för alla gode män i Sverige, eftersom det idag finns stora skillnader i hur gode män utför sitt uppdrag. Det skulle vara nödvändigt att införa ett nationellt informationsutbyte mellan kommunerna, då barnen ofta blir flyttade kommuner emellan.

Genom denna studie har vi fått kunskap om brister inom utformningen av uppdraget som innefattar både utbildning för gode män och tydliga riktlinjer att förhålla sig till. Vi hoppas att resultatet från denna uppsats kan komma att användas inom myndigheter och organisationer för vidare forskning kring ett ämne som inte uppmärksammats tillräckligt. Detta för att sprida ordet kring hur uppdraget är otydligt definierat och framförallt, vilka konsekvenser det för med sig. På lång sikt är förhoppningen att uppdragets riktlinjer tydliggörs, och att alla kommuner i Sverige har samma förhållningssätt när det kommer till uppdraget som god man för ensamkommande barn.

8. Referenslista

Allvin, M., Aronsson, G., Hagström, T., Johansson, G., Lundberg, U. (2006). *Gränslöst arbete - socialpsykologiska perspektiv på det nya arbetslivet*. Malmö: Liber

Alvehus, J. (2013). *Att skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber

Aspers, P. (2007) *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber.

Asplund, J. (1987). *Det sociala livets elementära former*. Smedjebacken: ScandBook

Asplund, J. (1989). *Om hälsningsceremonier, mikromakt och asocial pratsamhet*. Göteborg: Elanders Graphic Systems

Beckman, L., Finnborg, T. (2018) Regeringen negligerar att förbättra lagstiftningen för gode män. Hämtad 2018-10-30 från <https://www.gd.se/artikel/opinion/debatt/regeringen-negligerar-att-forbatta-lagstiftningen-for-gode-man>

Corley, A., C. (2002). Nurse moral distress: a proposed theory and research agenda. *Nursing Ethics*, 9(6) 636-50.

Daun, Å., Norebrink, H. (2009). *Snällare än du tror: människan - social av naturen*. Nora: Nya Doxa

David, M., Sutton, C. D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken; för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Derulyen, I., Broekert, E. (2008). Unaccompanied refugee children and adolescents: The glaring contrast between a legal and a psychological perspective. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31(2008) 319-330. doi:10.1016/j.ijlp.2008.06.006

Fernandez Gonzalez, M. (2015). Psykisk ohälsa hos asylsökande och nyanlända migranter: Ett kunskapsunderlag för primärvården. Hämtad 2018-09-22 från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19664/2015-1-19.pdf>

Freij, B. (2014). Utvecklingsarbete för ensamkommande barn: ett projekt med samverkansperspektiv. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting. Hämtad 2018-09-19 från <https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-097-9.pdf?issuusl=ignore>

Fritzon, H. (2018). "Nu moderniserar vi reglerna för för gode män". Hämtad 2018-10-30 från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2018/04/nu-moderniserar-vi-reglerna-for-gode-man/>

Fälldin, K., Strand, G. (2010). *Ensamkommande barn och ungdomar: en praktisk handbok om flyktingbarn*. Stockholm: Natur & Kultur

Gall, L. (2015). Att söka skydd, Ensamkommande barn i Sverige. Hämtad 2018-09-23 från <https://www.hrw.org/sv/report/2016/06/09/290703>

Halvorsen, K. (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Hamilton, W. D. (1964). The genetical evolution of social behaviour. *Journal of Theoretical Biology*, 7(1), 17-52. doi:10.1016/0022-5193(64)90039-6

Hansson, T. (2015). *God man & förvaltare - problem och lösningar*. Stockholm: Björn Lundén Information

Hero Round Table. (2016). Christina Maslach: Burnout From Heroic Action. Hämtad 2018-09-23 från https://www.youtube.com/watch?v=wus8d9Q_86M&t=7s

Hochschild, A. (2003). *The managed heart*. Berkeley: University of California Press

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Lag om mottagande av asylsökande m.fl. (SFS 1994:137). Hämtad från Riksdagens webbplats: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1994137-om-mottagande-av-asylsokande-mfl_sfs-1994-137

Lalander, P., Johansson, T. (2010). *Vardagslivets socialpsykologi*. Malmö: Liber

Lindberg, T., Hjern, A. (2000). Medicinsk omhändertagande av asylsökande barn i hälso- och sjukvården. *Socialstyrelsen* artikelnummer 2000-77-088. Stockholm: Socialstyrelsen

Mead, G., H. (1976). *Medvetandet jaget och samhället; från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Lund: Argos Förlag

Migrationsverket. (2014). Asylsökande till Sverige under 2000-2017. Hämtad 2018-09-30 från <https://www.migrationsverket.se/download/18.4a5a58d51602d141cf41003/1515076326490/Asylsökande%20till%20Sverige%202000-2017.pdf>

Migrationsverket. (2017). God man. Hämtad 2018-09-18 från <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-dig-som-ar-barn-och-har-sokt-asyl/Utan-foraldrar/Asylansokan/God-man.html>

Migrationsverket. (2018). Gode mannens roll under under asyltiden. Hämtad 2018-11-25 från <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Gode-mannens-roll.html>

Migrationsverket. (2016). Inkomna ansökningar om asyl, 2015. Hämtad 2018-09-30 från <https://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1485556214938/Inkomna%20ansokningar%20om%20asyl%202015%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202015.pdf>

Migrationsverket. (2018). Statistik. Hämtad 2018-09-18 från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html>

Månson, P. (1990). Om socialpsykologin i Sverige — resultat av en enkät. *Sociologisk Forskning*, 27(4), 3-21.

Mottagande av ensamkommande barn. (Prop. 2005/06:46). Hämtad från Riksdagens webbsida:
<https://data.riksdagen.se/fil/2404B323-D4CE-4B4A-9D1F-8606DF8C31A2>

Olsson, E. (2008). *Emotioner i arbete: en studie av vårdarbetares upplevelser av arbetsmiljö och arbetsvillkor*. (Doktorsavhandling, Karlstad University Studies, Karlstad, 2008(6). Hämtad 2019-01-18 från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:5313/FULLTEXT01.pdf>

Omoto, A. M., Snyder, M. (1995). Sustained helping without obligation: Motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4) 671-86.

Omoto, A. M., Snyder, M., Hackett, J. D. (2010). Personality and motivational antecedents of activism and civic engagement. *Journal of Personality*, 78(6) 1703-34. doi: 10.1111/j.1467-6494.2010.00667.x.

Petersson, G. (2012). Utbrändhet som arbetsskada och motståndsb berättelse. *Sociologisk Forskning*, 49(3), 211-226.

Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare. (2018). Ensamkommande barn. Hämtad 2018-09-22 från http://www.rfs.se/godmanskap/ensamkommande_barn/

Ruusuvuori, J. (2017). Kapitel 11: "Social interaktion", ur *Socialpsykologi- en introduktion*. 2:a uppl. Stockholm: Liber

Sandén, A., Östlund, J. (2010). Medkänslans makt och gränser: Nya linjer i känslornas historia. *Historisk tidskrift (S)*, 130(4), 593.

Schéele, E., von. (2017). Begäran om översyn av reglerna om överförmyndare, gode män och förvaltare. Hämtad 2018-10-11 från <https://skl.se/download/18.873b2f415b261ef5b39057f/1491553555232/SKL-17-01225-02-Skrivelse-Gode-man-och-forvaltare.pdf>

Schéele, E., von., Strandberg, I. (2017). *Ensamkommande barns rätt: en vägledning för den gode mannen, kommunen m.fl.* Stockholm: Norstedts Juridik

Socialstyrelsen. (2016). Hälsa- och sjukvård och tandvård till asylsökande och nyanlända. Hämtad 2018-10-22 från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20370/2016-10-13.pdf>

Statistiska centralbyrån. (2018). Medellöner i Sverige. Hämtad 2018-11-23 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medelloner-i-sverige/>

Stukas, A., A., Hoye, R., Nicholson, M., Brown, K., M., Aisbett, L. (2016) Motivations to Volunteer and Their Associations With Volunteers' Well-Being. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(1) 112-132.

Sveriges kommuner och landsting. (2018). God man för ensamkommande barn. Hämtad 2019-01-22 från <https://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/overformyndaregodman/godmanensamkommandebarn.3609.html>

Sveriges kommuner och landsting. (2018). Överförmyndaren ansvarar för god man. Hämtad 2018-12-12 från <https://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/overformyndaregodman.3449.html>

Swärd, S. (2010). Oklart uppdrag: Om rollen som god man för ensamkommande flyktingbarn. Hämtad 2018-09-30 från <https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/2992.pdf>

Teorell, J. Svensson, T., (2007). *Att fråga och att svara - Samhällsvetenskaplig metod.* Solna: Liber

Thomas, N. K. (2004). Resident burnout [review]. *JAMA*, 292(23), 2880-9.

Unicef. (2018). Barn på flykt i Sverige. Hämtad 2018-09-19 från <https://unicef.se/fakta/barn-pa-flykt-i-sverige>

Uppsala kommun. (2017). God man för ensamkommande barn. Hämtad 2018-09-28 från <https://www.uppsala.se/stod-och-omsorg/god-man-och-forvaltare/god-man-for-ensamkommande-barn/>

Uppsala kommun. (2018). Överförmyndarnämnden. Hämtad 2018-12-17 från <https://www.uppsala.se/organisation-och-styrning/organisation/namnder/overformyndarnamnden/?selectedyear=>

Vetenskapsrådet. (2002). Forskningsetiska principer; inom humanistiskt-samhällsvetenskaplig forskning. Hämtad 2018-10-26 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Vårdguiden 1177. (2017). Utmattningsyndrom. Hämtad 2018-12-04 från <https://www.1177.se/Uppsala-lan/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Utmattningsyndrom/>

Wedin, M. (2013). Gränslösa arbeten kräver självstyre och tydlighet. *Läkartidningen*, 110(36), 1515.

Wernesjö, U. (2014). *Conditional Belonging. Listening to Unaccompanied Young Refugees' Voices*. (Doktorsavhandling, Uppsala universitet, Uppsala). Hämtad 2018-11-22 från <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:689776/FULLTEXT01.pdf>

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Information till intervjupersoner som önskar delta i studien: *"Hur är det att vara god man till ensamkommande barn i Sverige?"*

En förfrågan om deltagande i studie.

Vi är två studenter som ska påbörja vårt examensarbete på 15 högskolepoäng vid Sociologiska institutionen vid Uppsala Universitet. I examensarbetet undersöker vi hur gode mäns hälsa påverkas av uppdraget som god man till ensamkommande barn.

Du tillfrågas därför, i din egenskap som god man till ensamkommande barn. Data samlas in under november månad genom kvalitativa intervjuer. Våra informanter har erfarenhet av att vara god man till ensamkommande barn i Sverige, under de senaste fem åren, mellan 2013-2018. Intervjuerna beräknas ta cirka en timme och kommer att spelas in för att senare transkriberas.

Deltagandet är naturligtvis frivilligt och kan när som helst utan särskild förklaring avbrytas. Det är frivilligt att besvara frågor som ställs under intervjun och med rätt att neka till att besvara frågor som upplevs obekväma. Det insamlade materialet kommer att förvaras så att endast vi, Ida och Laura, kommer ha tillgång till materialet. Personuppgifter som kan kopplas till dig kommer att avidentifieras genom att ändras eller helt uteslutas. Det insamlade materialet kommer att analyseras och publiceras i form av en c-uppsats vid den Sociologiska institutionen. Efter godkänd uppsats kommer materialet att raderas. Välkommen att kontakta oss vid eventuella frågor som berör studien!

Uppsala, den 25/10-2018

Med vänliga hälsningar,

Ida Bergström

Telefon: xxx xxx xxxx

E-post: xxxxxx@xxxxxx.se

Handledare: Henrik Fürst

Laura Ugglå

Telefon: xxx xxx xxxx

E-post: xxxxxx@xxxxxx.com

xxxxxx

Bilaga 2: Inlägg i forum för gode män och vårdnadshavare

Hej! Min uppsatspartner Laura och jag ska skriva en C-uppsats där vi vill undersöka hur god mans psykiska och fysiska hälsa påverkas av uppdraget som god man för ensamkommande barn. Vi söker efter personer som är- eller har varit engagerade som god man för ensamkommande barn och som vill ställa upp på en intervju kring detta ämne. Vi ämnar att intervjua totalt 10 personer och intervjuerna bör ske i början av november. Gärna i Uppsala, Stockholm, Karlstad eller Örebro. Kontakta oss via PM om du är intresserad, alternativt mejla till ida.bergstrom@live.se.

Tack på förhand!

Vänliga hälsningar,

Ida och Laura

Bilaga 3: Intervjuguide

Intervjuguide för studien *"Hur är det att vara god man till ensamkommande barn i Sverige?"*

Fråga	Tema
Namn?	Allmänt
Sysselsättning?	Allmänt
Hur kom du till beslutet att du ville bli god man? Varför?	Engagemang
Berätta om din relation till barnet. Hur ofta ses ni? Hur ofta hörs ni av? Vad för typ av uppgifter hjälper du till med?	Engagemang
Har du kännedom om barnets bakgrund, innan hen kom till Sverige? Hur påverkar det dig?	Emotionell belastning
Skulle du säga att du är känslomässigt involverad i barnets liv?	Emotionell belastning
Känner du andra som är gode män? Hur är din syn till andra gode män?	Allmänt
Vad anser du att din främsta uppgift som god man är?	Engagemang
Skiljer sig uppdraget god man från hur du trodde att det skulle vara? Utveckla.	Maktlöshet
Anser du att du gör mer/annorlunda än vad jobb deskriptionen anser är riktigt?	Engagemang/emotionell belastning
Har du stött på något oväntat inom ditt uppdrag som god man?	Emotionell belastning/maktlöshet
Hur har du blivit bemött av Migrationsverket och andra myndigheter?	Maktlöshet
Känner du någonsin frustration när du bemöter myndigheter/skolor/sjukhus å barnets vägnar?	Maktlöshet
Känner du att du har någon att prata med som "förstår"? När känner du störst behov att prata med någon?	Emotionell belastning
Har du känt dig otillräcklig? Eller maktlös? När/ hur?	Emotionell belastning
Har du haft vidare kontakt med barnet efter god mans relationen avslutats? Naturlig/påtvingad?	Engagemang/emotionell belastning
Känner du att rollen som god man är tillfredsställande?	Maktlöshet
Finns det något du önskar skulle kunna förändras inom uppdraget av god man?	Maktlöshet

Fråga	Tema
Slutligen, har du några frågor eller är det något du vill tillägga?	Allmänt

Bilaga 4: Transkriberingsguide

Transkriberingsguide för studien ”Hur är det att vara god man till ensamkommande barn i Sverige?”

Ljudning	Kodas	Exempel
Betoning av ord	VERSALER	MYCKET bra
Förvrängning av rösten	<i>Kursiv</i>	<i>Lite konstigt</i>
Kort paus (mindre än 1 sek)	.	
Lång paus (1-3 sek)	...	
Mycket lång paus (mer än 3 sek)	(...)	
Skratt	[]	[skratt]
Censurering	* *	*namn* / *ort*